

30 parema töö autori ning nende õpetaja osavõtul. Kaks paremat esseisti said auhinnaks reisi Brüsselisse. Kahel korral aastas saadeti infomaterjale maakondade keskraamatukogude NATO infopunktidele.

LISAD

I. Raamatukogu arvudes

Tabel 1. Tulud ja kulud 2000.–2002. a. (tuhat krooni)

	2000	2001	2002
Tulud kokku (tuh. krooni)	34 146,0	27 416,4	31 791,4
ülikooli eraldised	27 066,0	26 804,1	24 554,2
otse riigilt	7080,0	80,0	4500,0
tulud tasulistest teenustest			1186,7
muud tulud (projektid, lepingud, ettevõtete ja eraisikute sponsorlus)			1550,5
Kulud kokku (tuh. krooni)	34 146,0	26 904,6	31 750,7
jooksevkulud,	27 146,0	26 698,8	31 543,7
tööjõukulud	14 562,6	13 692,8	14 665,0
komplekteerimiskulud	8445,7	8500,0	10 203,2
infotehnoloogiakulud	42,9	58,2	95,0
kommunaalteenused	2033,5	2265,6	2577,3
muud kulud (lähetused, transport, kantseleikulud, majanduskulud, koostus jm.)	2061,3	2182,2	4003,2
investeeringud	7000,0	185,3	207,0
ehitiste soetamine ja kapitaalremont	7000,0	–	–
investeeringud infotehnoloogiasse	–	185,3	207,0

Tabel 2. Komplekteerimiskulud 2000.–2002. a. (tuhat krooni)

	2000	2001	2002
Eelarvevahendid kokku	8445,7	8500	10 203,2
Jadaväljaannete tellimine	5191	5277,4	5427,8
Eestis ilmuvad	316	361,6	316,2
välismaal ilmuvad	4875	4915,8	5111,6
Monograafiad, õpikud jm. trükised	1401	1810,1	2092,2
Eestis ilmunud	971	1066,5	1108
sh TÜ Kirjastuse väljaanded	361	473,6	416
välismaal ilmunud	430	473,6	984,2
Järelkomplekteerimine	0,3	–	–
Elektroonilised teavikud, andmebaasid	950	973,1	1490
Helisalvestised	120	42	102
Muud (RVL, turvaribad, ribakoodid, toll jm.)	372,4	158,4	431,7
INNOPAC-i arendustasu, liikmemaks	411	239	659,5
Eelarveväline komplekteerimine			3307,73
annetustena saadud teavikud			1243,80
vahetusena saadud teavikud			1052,20

Tabel 3. Komplekteerimissummade jaotus teaduskonniti 2001.–2002. a. (tuhat krooni)

	2001	2002
Välismaine teadus- ja õppekirjandus	5000	4630,81
Usuteaduskond	46,5	41,9
Õigusteaduskond	211	231,86
Arstiteaduskond	103	129,87

Filosoofiateaduskond	727	659,23
Bioloogia-geograafiateaduskond	813,5	749,65
Füüsika-keemiaduskond, Füüsikainstituut	842	583,93
Kehakultuuriteaduskond	166	72,30
Matemaatika-informaatikateaduskond	318,5	331,89
Majandusteaduskond	308	334,81
Sotsiaalteaduskond	364,5	336,66
Haridusteaduskond (moodustati 2002. a.)	–	58,71

Tabel 4. Kogud 2002. a. (ISO 2789-1991 järgi)

	Seis 01.01.2002	Lisan- dunud	Kustu- tatud	Seis 31.12.2002
Kogudes kokku eks.	3 813 941	59 316	99 790	3 772 927
laudimeetreid	64 768			63 615
a) Kasutuskogud	3 471 763	52 144	83 019	3 440 888
laudimeetreid	59 301			58 386
Raamatud (eks.)	2 638 638	32 012	82 732	2 587 918
sh. dissertatsioonid	507 426	1221	–	508 647
Jadaväljaanded	626 056	13 107	277	638 886
sh. ajakirjad (aasta- käik)	173 469	3234	–	176 703
ajalehed (aasta- käik)	9436	985	–	10 421
jätkväljaanded (eks.)	443 151	8888	277	541 762
Tehnikakirjanduse erilaadid	350	146	–	496
Kaardiväljaanded	8312	293	–	8605
Noodiväljaanded	3781	152	–	3923

Graafikateavikud	5600	210	–	52 810
sh. kunstikogu	14 436	–	–	14 436
fotod,	38 164	–	–	38 164
neist fotokogus	22 871	–	–	22 871
käsikirjakogus	15 293	–	–	15 293
Käsikirjad	32 273	1053	–	33 326
Pisitrükised jm.	73 958	4274	–	78 232
Auvised	17 717	803	–	18 520
sh. audiaalteavikud	17 528	722	–	18 250
visuaalteavikud	29	–	–	29
kombineeritud	160	81	–	241
Elektroonilised teavikud	6123	94	–	6217
sh. kompaktplaadid	1636	94	–	1730
disketid	4487	–	–	4487
Mikroformid	11 955	–	–	11 955
sh. mikrokaardid	7340	–	–	7340
mikrofilmid	4615	–	–	4615
b) Varukogu	314 196	2306	5280	310 682
c) Vahetuskogu	27 982	4866	11 491	21 357

Tabel 5. Lugejateeninduse näitajad 2000.–2002. a.

	2000	2001	2002
Registreeritud lugejate arv			29 207
TÜ üliõpilased			10 619
TÜ magistrandid, doktorandid			2303
TÜ Avatud ülikooli üliõpilased			1776
TÜ õppejõud, teadurid			720
EPMÜ üliõpilased			2780

EPMÜ õppejõud, teadurid			166
teiste kõrgkoolide üliõpilased			2421
teiste kõrgkoolide õppejõud			68
muud			8354
Teavikuid laenanud lugejate arv	18 200	21 441	23 874
Külastuste arv	720 000	510 000	366 079
pearaamatukogu			299 927
Biomedikumi raamatukogu			20 000
Füüsikaraamatukogu			8060
Humanitaarraamatukogu			
Keemiraamatukogu			9600
Majandusraamatukogu			28 492
Laenutuste arv raamatukoguhoidja vahendusel (eks.)	719 000	674 780	475 803
sh. lugemissaali	476 650	415 380	119 262
a) pearaamatukogu			
teaduskirjanduse osakond	333 000	290 000	22 619
õppekirjanduse osakond	30 440	41 960	30 591
muusika- ja keeleõppekeskus	21 500	21 000	20 500
bibliograafiaosakond	3240	3310	
käsitöö ja haruldaste raamatute lugemissaal	5400	5820	5687
eurodokumentatsiooni keskus	1750		
b) Biomedikumi raamatukogu	10 000	1750	3000
c) Humanitaarraamatukogu	28 000	10 000	8400
d) Füüsikaraamatukogu	10 770	8460	10 000
e) Keemiraamatukogu	11 500	11 400	12 220
f) Majandusraamatukogu	21 050	21 680	6265
sh. koju	242 350	259 400	356 541
a) pearaamatukogu			
teaduskirjanduse osakond	149 630	180 600	238 268
õppekirjanduse osakond	48 190	38 360	75 686

muusika- ja keeleõppekeskus	750	500	700
b) Biomeedikumi raamatukogu	950	2500	3000
c) Humanitaarraamatukogu	12 000	7500	22 720
d) Füüsikaraamatukogu	3490	4480	4809
e) Keemiaraamatukogu	5600	5700	5650
f) Majandusraamatukogu	21 740	19 760	5708
Kirjalikud teadised	801	1069	1048
sh. elektroonilised	690	710	806
RVL abonentraamatukogude arv	49	53	52
Eestis	29	34	34
välismaal	20	19	18
RVL-iga saadetud kirjandus			
tellimused Eestist	722	913	345
Eesti raamatukogudele tagasisaadetud tellimused	292	392	333
teistele Eesti raamatukogudele edastatud tellimused	48	16	29
Eesti raamatukogudele saadetud originaalid	209	204	434
Eesti raamatukogudele saadetud koopiad	173	301	549
tellimused välismaalt	118	115	164
välismaa raamatukogudele tagasisaadetud tellimused	28	46	37
teistele välismaa raamatukogudele edastatud tellimused	34	6	9
välismaale saadetud originaalid	12	7	460
välismaale saadetud koopiad	44	56	641
RVL-ga saadud kirjandus			
tellitud Eesti raamatukogudelt	286	560	504
Eestist saadud originaalid	93	207	247
Eestist saadud koopiad	130	353	196
tellitud välismaa raamatukogudelt	3319	3233	4750

välismaalt saadud originaalid	956	1027	1210
välismaalt saadud koopiad	1961	2206	2910
Bibliograafianimestike koostamine (arv)	9	9	3
bibliokirjete arv	250	362	82
Otsingud andmebaasides			
kasutajate arv	31 008	31 020	31 020
arvuti kasutamise aeg, tund	29 975	29 390	32 000
tasuline otsing STN <i>International</i> andmebaasides	65	20	18
otsingud võrguandmebaasides	70 130	131 021	165 310
e-ajakirjade artikleid salvestatud, väljatrükitud (nim.)	–	202 525	182 254

Tabel 6. Kogude hooldus- ja ennistustööd 2000.–2002. a.

	2000	2001	2002
Trükiste hügieeniline töötlemine			
tolmu eemaldamine koos kuivdesinfitseerimisega (eks.)	41 155	800 000	845 500
hallitusnakkusega trükiste desinfitseerimine (eks)	4230	3781	3312
trükiste, käsikirjade jm. leht-leheline desinfitseerimine (leht)	3876	5462	5675
Pärgamentkõidete puhastamine ja pehmendamine (eks.)	1	2	3
Trükiste köitmine (eks.)	3309	2856	1800
Mappide, karpide, ümbriste valmistamine	859	913	1031
Konserveerimine ja restaureerimine			
käsikirjad (leht)	44	438	22

trükised (leht)	7880	6726	9576
raamatugraafika (leht)			126
originaalgraafika (leht)	22	26	46
koloreeritud kaardid ja joonistused (leht)	66	59	1
akvarellid, guaššid (leht)			2
geograafilised kaardid, atlased jms. (leht)	72	54	12
plakatid (leht)		27	2
fotod (eks.)	–	13	1
poolnahkköited	13	18	31
täisnahkköited	4	3	2
pärgamentköited	–	7	1
köited (konserveerimine) (kd.)			64

Tabel 7. Kogude kirjeldamine e-kataloogis ESTER 2001.–2002. a.

	2001	2002
1. Originaalkirjed lisandunud teavikutele	19 569	20 686
raamatud (nim.)	9612	10 884
ajakirjad (nim.)	192	197
ajalehed (nim.)	16	11
väikelehed (nim.)	32	34
jätkväljaanded (nim.)	3665	3145
pisitrükised (a.-ü.)	17	52
kaardid (nim.)	75	111
noodid (nim.)	4	5
audiaalteavikud (nim.)	316	309
visuaalteavikud (nim.)	13	4
käsikirjad (s.)	2203	1657

fotod (nim.)	181	8
mikrovormid (nim.)	–	–
elektroonilised teavikud füüsilisel kandjal (nim.)	28	17
võrguväljaanded (nim.)	10	1
eestikeelsed kirjed	3901	4430
inglisekeelsed kirjed	5293	4615
saksakeelsed kirjed	4534	5177
venekeelsed kirjed	2139	3398
kirjed teistes keeltes	3703	3066
1a. artiklikirjed (nim.)	3205	4251
2. Koopiakirjed uutele teavikutele	2529	6072
raamatud (nim.)	2099	3505
ajakirjad (nim.)	28	111
ajalehed (nim.)	2	147
väikelehed (nim.)	13	30
jätkväljaanded (nim.)	224	448
tehnikakirjanduse erilaadid	66	72
kaardid (nim.)	71	54
noodid (nim.)	3	33
audiaalteavikud (nim.)	–	97
visuaalteavikud	–	15
elektroonilised teavikud füüsilisel kandjal (nim.)	12	23
võrguväljaanded (nim.)	1	3
eestikeelsed kirjed	2010	4590
inglisekeelsed kirjed	329	741
saksakeelsed kirjed	23	134
venekeelsed kirjed	126	463
kirjed teistes keeltes	352	144
2a. artiklikirjed (nim.)	–	1531
3. Lühikirjed kaartkataloogides kirjeldatud teavikutele	18 392	5374

4. Retrokataloogimine (lühikirjete täiendamine täiskirjeteks)	54 999	19 516
raamatud (nim.)	52 426	14 618
ajakirjad (nim.)	245	17
ajalehed (nim.)	147	–
väikelehed (nim.)	179	1
jätkväljaanded (nim.)	1877	132
pisitrükised (a.-ü.)	49	2
artiklikirjed (nim.)	1	–
kaardid (nim.)	12	257
noodid (nim.)	1	–
audiaalteavikud (nim.)	–	–
visuaalteavikud (nim.)	–	–
käsikirjad (s.)	–	4218
kunstiteosed (nim.)	–	9
fotod (nim.)	60	262
mikrovormid (nim.)	2	–
elektroonilised teavikud füüsilisel kandjal (nim.)	–	–
eestikeelsed kirjed	7283	4804
inglisekeelsed kirjed	17 568	6796
saksakeelsed kirjed	18 235	4486
venekeelsed kirjed	1510	517
kirjed teistes keeltes	10 403	2913
5. Retrokataloogimine, koopiakirjed	9620	17 114
6. Liigitamine, märksõnastamine (nim.)	17 392	19 949
7. Kirjete arv elektronkataloogis (aastalõpu seisuga)	319 629	542 716
raamatud (nim.)	270 598	306 411
ajakirjad (nim.)	4572	6187
ajalehed (nim.)	743	799
väikelehed (nim.)	1272	1361
jätkväljaanded (nim.)	28 341	35 602

pisitrükised (a.-ü.)	408	467
tehnikakirjanduse erilaadid	133	215
kaardid (nim.)	4006	4467
noodid (nim.)	577	818
audiaalteavikud (nim.)	2616	3227
visuaalteavikud (nim.)	132	158
käsikirjad (s.)	5172	11 279
kunstiteosed (nim.)	6	15
fotod (nim.)	779	1057
mikrovormid (nim.)	7	7
elektroonilised teavikud füüsilisel kandjal (nim.)	204	250
võrguväljaanded (nim.)	23	16
7a. artiklikirjed (nim.)		45 410
8. Eksemplarikirjete arv		819 465
9. ESTER-iga ühinenud TÜ erialaraamatukogud		
Euroteaduskonna raamatukogu (kirjete arv)		4917
Sotsiaalteaduskonna raamatukogu		5722
Skandinavistika õppetooli raamatukogu		5076
Kunstiajaloo õppetooli raamatukogu		1417
Klassikalise filoloogia õppetooli raamatukogu		1318
Saksa filoloogia raamatukogu		471
Usuteaduskonna raamatukogu		579
Geoloogiaramatukogu		1364
TÜ Füüsikainstituudi raamatukogu		3058
Ajakirjanduse osakonna raamatukogu		3004
Õigusteaduskonna raamatukogu		937
TÜ Kliinikumi Medinfokeskus		782
TÜ Pärnu Kolledži raamatukogu		2222
TÜ Türi Kolledži raamatukogu		10
TÜ Narva Kolledži raamatukogu		1412
10. Kirjete koguarv ESTER-i Tartu serveris		1 509 362

Tabel 8. Raamatukogu ja raamatukogu varade tutvustamine 2000.–2002. a.

	2000	2001	2002
Uudiskirjanduse näitused	122	114	109
eksponaatide arv	11 552	7260	10 349
a) pearaamatukogus			22
eksponaatide arv			6300
b) haruraamatukogudes			87
eksponaatide arv			4049
Teema- ja tähtpäevanäitused	36	32	25
eksponaatide arv	8671	5652	4026
a) pearaamatukogus			18
eksponaatide arv			3278
b) haruraamatukogudes			7
eksponaatide arv			748
Kunstinäitused (külalisinäitused)	38	44	30
a) pearaamatukogus			29
b) humanitaarraamatukogus			1
Ekskursioonid raamatukogus (grupp)	49	46	22
osavõtjaid	944	1034	531
a) pearaamatukogus			19
osavõtjad			441
b) humanitaarraamatukogus			3
osavõtjad			90
Lugejairitused	68	13	15
osavõtjad	4300	530	1200
Reklaamväljaanded (nim.)	17	15	7

II. Konverentsid, seminarid, ettekande- ja teabepäevad

1. 12. Friedrich Puksoo päev, 23. jaanuar

Ettekanded:

K.-O. Veskimägi. *Friedrich Puksoo ja Tartu Ülikooli raamatukogu tagasitoomine Venemaalt*

M. Ermel. *Raamatut kaitstes. Friedrich Puksoo tegevusest Saksa okupatsiooni ajal*

M. Rand. *Orientaalkäsikirjadest Tartu Ülikooli Raamatukogus ja nende uurimisest*

L. Dubjeva. *Tartu Ülikooli Raamatukogu ajaloo historiograafiast*

T. Reimo. *450 aastat Tallinna esimest teadusraamatukogu (Bibliotheca Revaliensis ad D. Olai)*

P. Lotman. *Eesti teadusraamatukogu ja rahvuslik identiteet*

2. Infopäev Euroopa Liidust Kallastel, 24. jaanuar
3. Infootsinguvõistlus *INFORMIIN* messil INTELLEKTIKA 2002, 1.–17. veebruar
4. Teadusraamatukogude talveseminar Käärikul, 25. veebruar
5. Seminar *EL-i projektid ja struktuurifondid*, 4.–5. aprill
6. Infopäev Euroopa Liidust Tartu maakonnas, 18.–19. aprill
7. Soome—Eesti seminar *Ettevõtjasõbralik kohalik omavalitsus. Soome kogemused Euroopa Liidus*, 19. aprill
8. Raamatumess *utlib.market02*, 4. mai
9. Seminar *FinELib — Soome kogemus üleriigilise elektroonilise raamatukogu loomisel*, 6. juuni
10. EBSCO teabepäev Põhja-Eesti raamatukogutöötajatele Tallinnas, 17. juuli
11. EBSCO teabepäev Lõuna-Eesti raamatukogutöötajatele Tartus, 19. juuli
12. Rahvusvaheline teaduskonverents *Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 / From Printed Book to Digital. Tartu University Library 200*, 13.–14. oktoober

Ettekanded:

- T. Liivamägi. *Tartu Ülikooli Raamatukogu täna ja tulevikus*
- E. Mittler. *Raamatukogude tulevik: ülemaailmse elektroonilise informatsiooni infrastruktuuri osa*
- J. Thorhaug. *Ülikooliraamatukogu osa võrgupõhises õpikeskkonnas*
- A. Lepik. *Ülikooliraamatukogu ülikoolis: väärtus ja mõju*
- A. Nuut. *Teadusraamatukogu osatähtsusest informatsioonilise infrastruktuuri kujundamise protsessis teadus- ja arendustegevuse kindlustamiseks: ülikooliraamatukogud Eesti teadus- ja haridussüsteemis*
- S. Metsar. *Raamatukogu digitaalses keskkonnas: majanduslikud ja õiguslikud aspektid*
- K. Strehlow. *ProPrint — print on demand*
- S. Bollin, H.-A. Knöppel. *Baltiaimeline virtuaalraamatukogu*
- A. Liber. *Nähtamatud vesimärgid ja informatsioonikihid elektroonilistes publikatsioonides ja infosüsteemides*
- J. Andresoo. *Digitaalse keskkonna mõju rahvusraamatukogule*
- K. K. Kask. *Erinevate infosüsteemide kasutamise võimalusi Tartu Ülikooli Raamatukogus*
- K. Konsa. *Säilitusprioriteedid digitaalses keskkonnas*
- M. Tohver. *Rahvusraamatukogu kaardikogu digiteerimisest*
- S. Lembinen, M. Rand. *Ajalooliste ja erikogude digitaalrandmebaaside loomisest Tartu Ülikooli Raamatukogus*
- H. Ilomäki. *Infopoliitika*
- Z. Petrauskiene. *Elektrooniline informatsioon Vilniuse Ülikooli Raamatukogus: 10-aastane kogemus*
- G. Koidla. *Infokirjaoskus ja kõrgkooli raamatukogu*
- K. Saarniit. *Tartu Ülikooli Kliinikumi medinfokeskus — värav teadmiste juurde*
- M.-N. Iius, O. Einasto. *Tartu Ülikooli Raamatukogu lugejateenindus: muutused ja perspektiivid*
- R. Tammeorg. *Elektrooniline euroinfo Tartu Ülikooli Raamatukogu eurodokumentatsiooni keskuse vahendusel*
- L. Dubjeva. *Traditsiooniliste infosüsteemide muutuvast rollist integreeritud raamatukogusüsteemis*

13. Rahvusvaheline õpikoda *Elektroonilise informatsiooni kasutuslitsentsi üleriigiline ostmine — tulemused ja mõju* (juhendaja Kristina Hormia-Poutanen, Helsingi Ülikooli Raamatukogu elektrooniliste infoteenuste juht), 14. oktoober
14. Euroopa Liidu teabepäev Rõngu ja Puhja keskkooli vanemate klasside õpilastele, 18. oktoober
15. *Kirje päev* e-kataloogis ESTER osalevatele Tartu raamatukogudele, 29. oktoober
16. Seminar *Keskkonnasõbralik metsamajandus* Soome—Eesti partnerlusseminaride sarjas *Soome kogemusi Euroopa Liidus*, 30. oktoober
17. Seminar *Räägime NATO-st*, 31. oktoober
18. Euroopa Liidu teabepäev Rannu Keskkooli vanemate klasside õpilastele, 8. november
19. Euroopa Liidu teabepäev Tartu Mart Reiniku Gümnaasiumi õpilastele, 16. november
20. EL-i alane koolitus Tartu maakonna lasteaiatöötajatele, 22.–23. november
21. Teabepäev EL-i struktuurifondid (koostöös Rahandusministeeriumiga), 26. november
22. EL-i teabepäev Tartu maakonna eakatele, 6. detsember

III. Ettekanded konverentsidel, seminaridel jm.

1. **Dubjeva, L.** Tartu Ülikooli Raamatukogu ajaloo historiograafiast — *12. Friedrich Puksoo päeval* Tartus, 23. jaanuaril
2. **Dubjeva, L.** Das Zeitlater der Aufklärung im Spiegel einer bibliographischen Klassifikation — rahvusvahelisel konverentsil *Raamat ja raamatukogud Balti mere kultuuriruumis 16.–18. sajandil* Tallinnas, 3. aprillil
3. **Dubjeva, L.** Traditsiooniliste infosüsteemide rolli muutumine üleminekul integreeritud raamatukogusüsteemile — rahvusvahelisel konverentsil *Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200* Tartus, 13.–14. oktoobril

4. **Dubjeva, L.** Akadeemik J. V. Tarle — konverentsil *Tartu Ülikool 370/200* Tartus, 6. detsembril
5. **Einasto, O.** Ülikoolilinn Tartu — seminaril *Eesti konverentsiturismi uued võimalused* St. Peterburgis, 1. oktoobril
6. **Einasto, O., Ilus, M.-N.** Tartu Ülikooli Raamatukogu lugejateenindus: muutused ja perspektiivid — rahvusvahelisel konverentsil *Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200* Tartus, 13.–14. oktoobril
7. **Einasto, O., Zettur, P.** TÜ Raamatukogu infosüsteemi elektronkataloog ja laenusmoodul — messil *INTELLEKTIKA* Tartus, 1. veebruaril
8. **Ermel, M.** Raamatut kaitstes. Friedrich Puksoo tegevusest Saksa okupatsiooni ajal — *12. Friedrich Puksoo päeval* Tartus, 23. jaanuaril
9. **Ermel, M.** Kultuuriministeeriumi raamatukogutöötajate koolituse nõukogu tegevusest — seminaril Viljandi Kultuurikolledžis 18. detsembril
10. **Kartul, A.** 20 aastat helisalvestisi Tartu Ülikooli Raamatukogus — rahvusvahelisel konverentsil *Echolot 2002* Moskvast, 1.–4. novembril
11. **Kask, K. K.** Erinevate infosüsteemide kasutamise võimalustest Tartu Ülikooli Raamatukogus — rahvusvahelisel konverentsil *Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200* Tartus, 13.–14. oktoobril
12. **Lembinen, S., Rand, M.** Ajalooliste ja erikogude digitaalandmebaaside loomisest Tartu Ülikooli Raamatukogus — rahvusvahelisel konverentsil *Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200* Tartus, 13.–14. oktoobril
13. **Liivamägi, T.** Tartu Ülikooli Raamatukogu täna ja tulevikus — rahvusvahelisel konverentsil *Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200* Tartus, 13.–14. oktoobril
14. **Luštšik, M., Sikk, M.** How to adjust good old standards to new opportunities in communication — Põhjamaade 5. rahvusvahelise raamatukogudevahelise laenutuse konverentsil Reykjavíkis, 3.–5. oktoobril
15. **Meltsas, M.** EBSCO, eIFL jt. e-raamatukogu projektid — Eesti teadusraamatukogude talveseminaril Käärikul, 25. veebruaril
16. **Meltsas, M.** Elektroonsete allikate kasutamine veebipõhisel kursusel — Tartu Ülikooli e-ülikooli seminaril, 18. aprillil

17. **Meltsas, M.** EBSCO andmebaasid — EBSCO teabepäeval Põhja-Eesti raamatukogutöötajatele Tallinnas, 12. juulil
18. **Meltsas, M.** EBSCO andmebaasid — EBSCO teabepäeval Lõuna-Eesti raamatukogutöötajatele Tartus, 19. juulil
19. **Miil, K.** Erialareferendid TÜ Raamatukogus — Eesti teadusraamatukogude talveseminaril Käärikul, 25. veebruaril
20. **Miil, K.** Eesti õigusraamatukogud — seminaril *Training for Law Librarians* Budapestis, 17. oktoobril
21. **Miil, K.** Erialareferendid TÜ Raamatukogus — TÜR-i ja Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu ühisseminaril Tallinnas, 29. novembril
22. **Murdvee, M.** Kreeka ja ladina autorite tekstide lavaletoomisest — kollokviumil *200 aastat klassikalist filoloogiat Tartu Ülikoolis* Tartus, 12. detsembril
23. **Rand, M.** Orientaalkäsikirjadest Tartu Ülikooli Raamatukogus ja nende uurimisest — *12. Friedrich Puksoo päeval* Tartus, 23. jaanuaril
24. **Rand, M.** *Rara rarissima* in einem Bibliotheksbestand: die Tartuer/Dorpater *Kantiana* — rahvusvahelisel konverentsil *Raamat ja raamatukogud Balti mere kultuuriruumis 16.–18. sajandil* Tallinnas, 3. aprillil
25. **Rand, M.** Leo Leesment ja tema käsikirjapäränd Tartu Ülikooli Raamatukogus — Õpetatud Eesti Seltsi ja Pärnu Muuseumi ettekandepäeval Pärnus, 18. aprillil
26. **Šahhovskaja, T.** Kuulsad austerlased L. Schardiuse autograafide kogus — Austria Suursaatkonna Euroopa Liidu infopäeva seminaril Tartus, 28. mail
27. **Taal, K.** Leo Leesment ja Õpetatud Eesti Selts — Õpetatud Eesti Seltsi ja Pärnu Muuseumi ettekandepäeval Pärnus, 18. aprillil
28. **Taal, K.** Fr. G. v. Bunge ja Õpetatud Eesti Selts — Fr. G. v. Bunge 200. sünniaastapäeva konverentsil Tartus, 27. aprillil
29. **Taal, K.** Evald Blumfeldt ja Eesti ajaloo bibliograafia — Õpetatud Eesti Seltsi ettekandekoosolekul Tartus, 16. oktoobril

30. **Taal, K.** Õpetatud Eesti Seltsi raamatukogu — ERÜ Tartumaa kogu koosolekul Tartus, 23. oktoobril
31. **Taal, K.** Õpetatud Eesti Seltsist ja raamatukogust — Vanemuise Seltsis Tartus, 24. oktoobril
32. **Tammeorg, R.** Elektrooniline euroinfo Tartu Ülikooli Raamatukogu eurodokumentatsiooni keskuse vahendusel — rahvusvahelisel konverentsil *Trüükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200* Tartus, 13.–14. oktoobril
33. **Tammeorg, R.** EL-i seadusandlus ja dokumentatsioon — seminaril Võrumaa Keskraamatukogus Võrus, 13. novembril
34. **Tammeorg, R.** EL-i seadusandlus ja dokumentatsioon. Euronõuded Eesti moodi — seminaril Tartu maakonna lasteaiatöötajatele Tartus, 23. novembril
35. **Tammur, K.** Supereksploosiooni muutumine ajas (TÜ Raamatukogu kogude põhjal) — rahvusvahelisel konverentsil *Omanikumärgid vanaraamatus. Ajalugu, kirjeldamine, atribueerimine* Tallinnas, 12. septembril
36. **Tankler, H.** Erikogud teadusastutustes ja -seltsides — seminaril *Humanitaarsed teaduskogud* Tallinnas, 10. mail
37. **Tankler, H.** Medizin an den Universitäten Tartu/Dorpat und Berlin. Eine historische Verbindung — raamatuesitus Eesti—Saksa geenifoorumil Berliinis, 18.–19. mail
38. **Tankler, H.** Arstiteadus Tartu ülikoolis 19. saj.–20. saj. algul. Vene ja saksa aspekt — teadusajaloo konverentsil Sumõ Ülikoolis Ukrainas, 16. mail
39. **Tankler, H.** Tartu ülikooli sidemed Lätiga 19. saj.–20. saj. I poolel — Tartu Ülikooli juubelile pühendatud teaduskonverentsil Läti Teaduste Akadeemias Riias, 7. oktoobril
40. **Tankler, H., Hinrikus, T., Raal, A.** Farmaatsiateaduse kujunemine Eestis 19. sajandil — TÜ Farmaatsiainstituudi 160. aastapäeva konverentsil Tartus, 10. oktoobril
41. **Tankler, H., Paabo, J., Raal, A.** Tartu Ülikooli kasvandikud Eesti apteekides aastani 1940 — TÜ Farmaatsiainstituudi 160. aastapäeva konverentsil Tartus, 10. oktoobril

42. **Tankler, H.**, Hinrikus, T., Raal, A., Veski, P. Farmaatsiaainstituut Tartu Ülikooli struktuuriüksusena läbi aegade — TÜ Farmaatsiaainstituudi 160. aastapäeva konverentsil Tartus, 10. oktoobril
43. **Tankler, H.**, Hinrikus, T., Raal, A. Teaduslike kraadide kaitsmine farmaatsia alal Tartu Ülikoolis 19. sajandil — TÜ Farmaatsiaainstituudi 160. aastapäeva konverentsil Tartus, 10. oktoobril
44. **Tankler, H.**, Hinrikus, T., Raal, A. TÜ Farmaatsiaainstituut 160 — konverentsil *Tartu Ülikool 370/200* Tartus, 6. detsembril
45. **Tankler, H.**, Lõvi-Kalnin, M., Viksna, A. Viktor Kalnin (1929–1992) — konverentsil *Tartu Ülikool 370/200* Tartus, 6. detsembril
46. **Teemusk, M.** TÜ Raamatukogu kunstikogu — rahvusvahelisel seminaril *Kaasaegsed kunstiraamatukogud Läänemere regioonis* Tartus, 27. septembril.

IV. Publikatsioonid

1. Monograafiad, kogumikud jm. väljaanded

1. Puudutus / idee autor Madis Orav; koost. K. Pai; kujund. M. Nurm; saateks T. Raudam. — Tartu: Tartu Ülikooli Raamatukogu, 2002. — 182 lk. — ISBN 9985-874-17-X. — Sisaldab: Ü. Helvese, J. Kausi, K. Kenderi, M. Kivastiku, M. Kõivu, K. Kõusaare, A. Pilve, K. Rakke, T. Raudami, O. Remsu, P. Sauteri, T. Tederi, J. Unduski, M. Undi, B. Vaheri, A. Valtoni, E. Öunapuu lühiproosat.
2. *Rara bibliothecae* : kalender 2003 / koost. M. Rand; toim. A. Allikvee, S. Lembinen; kujund. M. Nurm; tlk. M. Liivamägi. — [Tartu: Tartu Ülikooli Raamatukogu, 2002]. — [15] l. : ill.
3. *Rara bibliothecae* : näituse kataloog 11.10.2002–28.02.2003 / koost. A. Bernotas, E. Hansson, S. Lembinen, M. Murdvee, M. Rand, K. Schmidt, T. Šahhovskaja, K. Tammur, M. Teemusk; kujund. M. Nurm. — Tartu, 2002. — 36 l. : ill. — Paljundatud TÜR-is, tiraaž 10 eks.
4. Tankler, H. Meditsiin Tartu ja Berliini ülikoolis : Ajaloolised sidemed = Medizin an den Universitäten Tartu/Dorpat und Berlin : Eine historische Verbindung. — Tartu: Tartu Ülikooli Raamatukogu, 2002. — 24 lk. : ill. — ISBN 9985-874-15-3.

5. Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001 / koost. R. Saukas; kaanekujundus M. Tang; res. tlk. M. Liivamägi. — Tartu: Tartu Ülikooli Raamatukogu, 2002. — 192 lk. : ill. — ISSN 1406-0892.
6. Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 : [konverentsi] ettekanded 13.–14.10.2002 = From printed book to digital. Tartu University Library 200 : proceedings [of the conference] 13.–14.10.2002. / kogumiku on trükiks ettevalmistanud M. Ermel, M. Liivamägi, R. Saukas; kaanekujundus M. Nurm. — Tartu: Tartu Ülikooli Raamatukogu, 2002. — 194 lk. — ISBN 9985-874-16-1.
7. Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 : [konverentsi] ettekanded 13.–14.10.2002 = From printed book to digital. Tartu University Library 200 : proceedings [of the conference] 13.–14.10.2002 [Online] / publitseerimiseks ettevalmistanud M. Ermel, T. Kuusik, M. Liivamägi, R. Saukas; kaanekujundus M. Nurm. — Tartu: Tartu Ülikooli Raamatukogu, 2002. — ISBN 9985-874-18-8. — Kättesaadav: http://www.utlib.ee/ekollekt/raamat/trykivaljaandest_digitaalseni/.

2. Reklaamväljaanded

1. Elektronkataloog ESTER : [flaier / kujund. M. Nurm]. — [Tartu, 2002]. — 1 l.
2. Friedrich Puksoo auhind 1990–2002 : [reklaamleht / koost. R. Saukas]. — [Tartu, 2002]. — 2 er. l. — Paljundatud TÜR-is.
3. Friedrich Puksoo auhinna statuut. — [Tartu, 2002]. — 1 l. — Paljundatud TÜR-is.
4. Friedrich Puksoo päev, 23. jaanuar. Ettekanded 1991–2002 : [reklaamleht / koost. R. Saukas]. — [Tartu, 2000]. — 2 er. l. — Paljundatud TÜR-is.
5. Graafikakogu Tartu Ülikooli Raamatukogus = The graphic arts collection in the Tartu University Library : [reklaamprospekt] / koost. T. Nurk, M. Rand; tlk. M. Liivamägi, S. Lembinen; kujund. M. Nurm. — Tartu, 2002. — 16 lk. : ill.
6. Laenutamine koju ja kohalkasutamiseks : [flaier / kujund. M. Nurm.] — [Tartu, 2002]. — 1 l.

7. Raamatukogudevaheline laenus : [flaier / kujund. M. Nurm]. — [Tartu, 2002]. — 1 l.
8. Tartu Ülikooli Raamatukogu : [flaier / koost. M. Orav; kujund. M. Nurm]. — Tartu, 2002]. — 1 l.
9. Teatme- ja infoteenused : [flaier / kujund. M. Nurm]. — [Tartu, 2002]. — 1 l.
10. utlib market : [flaier / kujundanud M. Nurm]. — [Tartu, 2002]. — 1 l.

3. Artiklid, sõnumid, raamatud

1. **Bernotas, A.** Kadri Tammur 50 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 97 : fot. (Personaalia).
2. **Bernotas, A.** Fond 55, nim. 7. Tartu Ülikooli füüsikaosakond // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 60–61.
3. **Bernotas, A.** Fond 143, Järvelaid, Peeter (s. 1957, õigusteadlane, Tartu Ülikooli ja Akadeemia Nord professor) // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 63–64.
4. **Dubjeva, L.** A. T. Rastorgujev — Tartu Ülikooli raamatukoguhoidja 1908–1918 // Ajalooline Ajakiri, 2002, nr. 1/2, lk. 193–206. — *Summary*: A. T. Rastorgujev — the librarian of Tartu University Library in 1908–1918, p. 324–325.
5. **Dubjeva, L.** Skaitytojų informacijos paieškos užtikrinimas Tartu universiteto bibliotekoje (XIX–XX a.) // Bibliotekininkyste 2001 : bibliotekos, fondai, skaitymas, sąveika. — Vilnius: Lietuvos nacionaline M. Mazvydo bibliotekos, 2002. — P. 26–36. — *Summary* p. 36.
6. **Dubjeva, L.** Traditsiooniliste infosüsteemide rolli muutumine üleminekul integreeritud raamatukogusüsteemile // Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 : [konverentsi] ettekan ded 13.–14.10.2002 = From printed book to digital. Tartu University Library 200 : proceedings [of the conference] 13.–14.10.2002. — Tartu, 2002. — Lk. 184–192. — *Summary*: Changing role of traditional information retrieval systems in transition to integrated library system, p. 193–194.

7. **Dubjeva, L.** Traditsiooniliste infosüsteemide rolli muutumine ülemaailmsel integratsioonil raamatukogusüsteemidele [Online] // Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 : [konverentsi] ettekanded 13.–14.10.2002 = From printed book to digital. Tartu University Library 200 : proceedings [of the conference] 13.–14.10.2002. Tartu, 2002. — *Summary*: Changing role of traditional information retrieval systems in transition to integrated library system. — Kättesaadav: http://www.utlib.ee/ekollekt/raamat/trykivaljaandest_digitaalseni/index.php?art=dubjeva&charset=utf8
8. **Эйнасто, О.** *Bibliotheca Universitatis Tartuensis* 200 // Вести плюс Неделя, 2002, 18. окт., № 42, с. 10.
9. **Эйнасто, О.** 200-летие библиотеки Тартуского университета // Научные и технические библиотеки, 2002, № 11, с. 115–119.
10. **Einasto, O., M.-N. Ius.** Tartu Ülikooli Raamatukogu lugejateenindus: muutused ja perspektiivid // Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 : [konverentsi] ettekanded 13.–14.10.2002 = From printed book to digital. Tartu University Library 200 : proceedings [of the conference] 13.–14.10.2002. — Tartu, 2002. — Lk. 166–172. — *Summary*: User services at Tartu University Library: changes and perspectives, p. 173–174.
11. **Einasto, O., M.-N. Ius.** Tartu Ülikooli Raamatukogu lugejateenindus: muutused ja perspektiivid [Online] // Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 : [konverentsi] ettekanded 13.–14.10.2002 = From printed book to digital. Tartu University Library 200 : proceedings [of the conference] 13.–14.10.2002. — Tartu, 2002. — *Summary*: User services at Tartu University Library: changes and perspectives. — Kättesaadav: http://www.utlib.ee/ekollekt/raamat/trykivaljaandest_digitaalseni/index.php?art=einasto
12. **Ermel, M.** 20 aastat tagasi avati Tartu Ülikooli Raamatukogu uus hoone // *Universitas Tartuensis*, 2002, 22. veebr., nr. 7, lk. 3.
13. **Ermel, M.** Teadusraamatukogud // Raamatukogud ja raamatukogundus taasiseseisvunud Eestis. — Tallinn, 2002. — Lk. 22–39. Bibliogr. — *Summary*: Research libraries, p. 223–224.

14. **Ermel, M., Kümnik, M., Rand, M.** Laine Peep 30.06.1932–23.10.2001. *In memoriam* // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 107–108 : fot. (Personaalia).
15. **Hansson, E., Jentson, K., Taal, K.** Eesti Raamatu Aasta suurnäitusest “Eesti raamat 1525–1944” : Tartu ekspositsioonist “Eesti raamat 1525–1944” // Raamat on... II : eesti bibliofilia ja raamatuloo almanahh : pühendatud Eesti Raamatu Aastale / koost. E. Teder. Tallinn, 2002. Lk. 47–57 : ill. — Zsfss.: Von der großen Buchausstellung “Das estnische Buch 1525–1944”, lk. 56–57. — Autoritest, lk. 243, 244, 249, fot.
16. **Hiir, V.** Elju Kallas 75 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 99 : fot. (Personaalia).
17. **Ilus, M.-N.** Kärt Miil 50 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 101–102 : fot. (Personaalia).
18. **Jaanson, E.-L.** Otto Freymuth: *esticalbaltica* kataloogi looja ja Tartu varasema ajaloo uurija // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 136–150 : ill. bibl. (Uurimusi endistest töötajatest). — Otto Freymuthi tööde nimestik lk. 147–150.
19. **Jalas, K., Pai, K.** Kultuuriväärtuste seisundist ja säilitamisest // *Universitas Tartuensis*, 2002, 31. mai, nr. 22, lk. 3.
20. **Kartul, A.** (BUB) tuleb Flandriast // Postimees, 2002, 17. juuli, nr. 164, lk. 12.
21. **Kartul, A.** Flaami linnafolk ja setu laul sekka puhkpillimuusikat // Postimees, 2002, 29. juuli, nr. 174, lk. [12–13].
22. **Kartul, A.** Flandria mängulust ja Taani näpuosavus // Postimees, 2002, 7. juuli, nr. 168, lk. [9].
23. **Kartul, A.** India bambusflöödi võlukunstimeistrid // Postimees, 2002, 3. okt., nr. 230, lk. 14.
24. **Kartul, A.** Metal polska ja aitumakas : [Viljandi pärimusmuusika festivalist] // Postimees, 2002, 27. juuli, nr. 173, lk. 19 : ill.
25. **Kartul, A.** Šoti laulik MacKenzie toob folgile staari hõngu // Postimees, 2002, 25. juuli, nr. 171, lk. 15.
26. **Kartul, A.** Traditsioon on elus, kui ta on arenev : [Viljandi pärimusmuusika festivalist] // Postimees, 2002, 30. juuli, nr. 175, lk. 14 : ill.

27. **Kartul, A.** Värskendav vihm läheneb folgile : [Leedu ansambel "Atalyja" Viljandi pärimusmuusika festivalil] // Postimees, 2002, 12. juuli, nr. 160, lk. 15.
28. **Kask, K. K.** Erinevate infosüsteemide kasutamise võimalustest Tartu Ülikooli Raamatukogus // Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 : [konverentsi] ettekanded 13.–14.10.2002 = From printed book to digital. Tartu University Library 200 : proceedings [of the conference] 13.–14.10.2002. — Tartu, 2002. — Lk. 81–86. — *Summary*: The possibilities of using different information systems at Tartu University Library, p. 86–87.
29. **Kask, K. K.** Erinevate infosüsteemide kasutamise võimalustest Tartu Ülikooli Raamatukogus [Online] // Trükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 : [konverentsi] ettekanded 13.–14.10.2002 = From printed book to digital. Tartu University Library 200 : proceedings [of the conference] 13.–14.10.2002. — Tartu, 2002. — *Summary*: The possibilities of using different information systems at Tartu University Library. — Kättesaadav: http://www.utlib.ee/ekollekt/raamat/trykivaljaandest_digitaalsenil/index.php?art=kask
30. **Kask, R.** Üchs Luggo Rozi=Kunningast [...] // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 118–120. (Ajaviiteks). — Raimo Kase lühibiograafia.
31. **Kaugver, K., Saukas, R.** Ilmar Vene 50 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 100–101 : fot. (Personaalia).
32. **Kivistik, L.** Vaike Leek 75 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 105 : fot. (Personaalia).
33. **Külv, L.** Tartu Ülikooli erialaraamatukogud // Raamatukogu, 2002, nr. 4, lk. 12–13.
34. Kümme aastat eesti keele kui teise keele õppematerjale 1991–2001 : retsensioonid ja ülevaateartiklid, [bibliograafia] / toim. P. Kärtner, Ü. Türk, E. Uuspõld, **M. Kümnik**. — Tallinn: Talmar & Põhi, 2002. — 289 lk.
35. **Kümnik, M.** Raamat arstiteaduse ajaloost : [Viktor Kalnini bibliograafia tutvustus] // *Universitas Tartuensis*, 2002, 6. dets., nr. 39, lk. 4.

36. **Kümnik, M.** Sirje Tammoja 60 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 103–104 : fot. (Personaalia).
37. **Kümnik, M.** Ülikooli bibliograafiline mälu // *Universitas Tartuensis*, 2002, 18. jaan., nr. 2, lk. 3 : ill.
38. **Kümnik, M., Pikk, M.** ERÜ Tartumaa kogu // Raamatukogu, 2002, nr. 4, lk. 43.
39. **Kümnik, M., Pikk, M.** ERÜ Tartumaa kogu [Online] // Kättesaadav: <http://www.luts.ee/ERY>
40. **Lepik, K.** Linda Visberg 75 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 95 : fot. (Personaalia).
41. Lia Urba 70 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 98 : fot. (Personaalia). — Allk.: Kolleegid.
42. Liivia Albert 50 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 100 : fot. (Personaalia). — Allk.: Kolleegid.
43. **Liivamägi, T.** *Bibliotheca Universitatis Tartuensis* täna ja homme // Raamatukogu, 2002, nr. 4, lk. 4.
44. **Liivamägi, T.** Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 aastane // *Universitas Tartuensis*, 2002, 14. juuni, nr. 23, lk. 2 : ill.
45. Lilia Külv 50 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 106 : fot. (Personaalia). — Allk.: Kolleegid.
46. Ludmilla Eeber 60 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 95 : fot. (Personaalia). — Allk.: Kolleegid.
47. **Madisson, S.** Prof. Gustav Ränka meenutades [näitusest humanitaarraamatukogus] // *Universitas Tartuensis*, 2002, 15. veebr., nr. 6, lk. 2 : ill.
48. **Meltsas, M.** EBSCO, eIFL jt. e-raamatukogu projektid : kokkuvõte ELNET Konsortsiumi Kääriku talveseminari ettekandest [25. veebr. 2002] [Online] // Kättesaadav: http://www.elnet.ee/k2002_meltsas.htm
49. **Meltsas, M.** Elektroonilise raamatukogu võimalikkusest Eestis // Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastaraamat 2001. 13. — Tallinn, 2002. — Lk. 31–39.
50. **Meltsas, M., Olonen, R.** EBSCO andmebaasid // Raamatukogu, 2002, nr. 2, lk. 45. — *Summary*, p. 46.

51. **Michelson, R.** *Estica-estonica-baltica* määratlemisest // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 162–171. Joonel. bibl. (Urimusi).
52. **Miil, K., Uri, K.** Taasrakendati referentide süsteem // Raamatukogu, 2002, nr. 4, lk. 17–18.
53. Rahvusvaheline õigus : loengukonspekt / M. Kiviorg, K. Land, **K. Miil**, H. Vallikivi. — Tallinn: Juura, 2002. — 187 lk. : ill.
54. Ladina—eesti sõnaraamat = *Glossarium latino—estonicum* / R. Kleis, Ü. Torpats, L. Gross, H. Freymann; toimetanud ja täiendanud ... **M. Murdvee** ... — 2., täiend. ja parand. tr. — Tallinn: Valgus, 2002. — 1152 lk.
55. **Orav, M.** Ennistuskeskuse kiiduväärt töö // *Universitas Tartuensis*, 2002, 25. jaan., nr. 3, lk. 3.
56. **Orav, M.** Fraktaalne kompositsioon : Tartu Ülikooli kunstide osakonna tudengi Helmi Räämi esimene personaalnäitus TÜ Raamatukogus // *Universitas Tartuensis*, 2002, 1. veebr., nr. 4, lk. 2.
57. **Orav, M.** Hollandi tipprestaatorid TÜ Raamatukogus // *Universitas Tartuensis*, 2002, 28. märts, nr. 12, lk. 2.
58. **Orav, M.** Informiin oli popp // *Universitas Tartuensis*, 2002, 22. veebr., nr. 7, lk. 2 : ill.
59. **Orav, M.** Koostöö Soome Kirjanduse Seltsiga : [raamatukogu ennistuskeskusel] // *Universitas Tartuensis*, 2002, 25. jaan., nr. 3, lk. 3.
60. **Orav, M.** Näitus *Sitsiilia protsessioon* // *Universitas Tartuensis*, 2002, 28. märts., nr. 12, lk. 3.
61. **Orav, M.** Pastellid aastatest 2000–2002 : Anneli Säre pastellmaalide näitus TÜ Raamatukogus // *Universitas Tartuensis*, 2002, 1. veebr., nr. 4, lk. 2.
62. **Orav, M.** Raamatukogu esine saab korda // *Universitas Tartuensis*, 2002, 1. veebr., nr. 4, lk. 2 : ill.
63. **Orav, M.** Vanagraafika näitus [raamatumuuseumis 1. märts kuni 27. juuni] // *Universitas Tartuensis*, 2002, 1. märts, nr. 8, lk. 3.

64. **Otsus, U.** Aino Luning 28.09.1917–28.11.2001 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 109 : fot. (Personaalialia).
65. **Pintsaar, A.** Hugo Kapp (1826–1887) // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 130–135 : fot. (Uurimusi endistest töötajatest).
66. **Rand, M.** Die St. Petersburger Akademie der Wissenschaften betreffende Autographen in den Sammlungen der Universitätsbibliothek Dorpat/Tartu // Mittel-, Nord- und Osteuropa : Festschrift für Günther Mühlport / hrsg. von Erich Donnert. — Köln ; Weimar ; Wien, 2002. — S. 411–417. — (Europa in den Frühen Neuzeit ; 6).
67. **Rand, M.** Kuidas teha end nähtavaks // Raamatukogu, 2002, nr. 4, lk. 14–15.
68. **Rand, M.** Orientaalkäsikirjad Keiserliku Tartu Ülikooli raamatukogus // M. Hallik, O.-M. Klaassen. Keiserlik Tartu Ülikool (1802–1918) ja Orient Eesti—Oriendi kultuurisuhete üldisel taustal. — Tartu, 2002. — Lk. 338–360.
69. **Rand, M., Lembinen, S.** Ajalooliste ja erikogude digitaalandmebaaside loomisest Tartu Ülikooli Raamatukogus // Trüükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 : [konverentsi] ettekanded 13.–14.10.2002 = From printed book to digital. Tartu University Library 200 : proceedings [of the conference] 13.–14.10.2002. — Tartu, 2002. — Lk. 120–128. — *Summary*: About the creation of digital databases of historical and special collections at Tartu University Library, p. 129–130.
70. **Rand, M., Lembinen, S.** Ajalooliste ja erikogude digitaalandmebaaside loomisest Tartu Ülikooli Raamatukogus [Online] // Trüükiväljaandest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 : [konverentsi] ettekanded 13.–14.10.2002 = From printed book to digital. Tartu University Library 200 : proceedings [of the conference] 13.–14.10.2002. — Tartu, 2002. — *Summary*: About the creation of digital databases of historical and special collections at Tartu University Library. — Kättesaadav: http://www.utlib.ee/ekollekt/raamat/trykivaljaandest_digitaalseni/index.php?art=rand
71. **Rohtla, G.** Retsepte rahvuslikust (muusika)kohvikust // Sirp, 2002, 26. apr., nr. 17, lk. 10.

72. **Rohtla, G.** Tartu kontserdielu korraldus XIX sajandi esimesel veerandil // Teater. Muusika. Kino, 2002, nr. 10, lk. 48–55 : ill. — *Summary*, p. 95.
73. **Sarap, E.** Minevikku hoides // Raamatukogu, 2002, nr. 4, lk. 16.
74. **Saukas, R.** Friedrich Puksoo auhind 2002 // Raamatukogu, 2002, nr. 2, lk. 38–39.
75. **Sepp, A.** Jututuba muusikatoas // Raamatukogu, 2002, nr. 1, lk. 27–29.
76. **Šahhovskaja, T.** Fond 55, nim. 5, Käsitlused Tartu ülikooli kohta // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 60–61.
77. **Šahhovskaja, T.** Fond 136, Lotman, Juri (1922–1993), kirjandusteadlane, semiootik, kulturooloog, TÜ professor // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 61–62.
78. **Šahhovskaja, T.** Fond 137, Mints, Zara (1927–1990), kirjandusteadlane, TÜ professor // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 63.
79. **Šahhovskaja, T.** Fond 158, Bezzubov, Valeri (1929–1991), vene filoloog, TÜ dotsent // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 64–65.
80. **Šahhovskaja, T.** Fond 165, Thoma, Dieter (1881–1941), dr-insener, Müncheneri Tehnikaülikooli professor // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 65.
81. Annotationen : Neuerscheinungen aus Ostmitteleuropa. 2 : Baltikum / Verfassers: **K. Taal** u.a; die Übersetzung der Annotationen von **K. Taal** und **L. Teedema** aus dem estnischen besorgten **V. Seiler** und **K. Schmidt** // Berichte und Forschungen : Jahrbuch des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im Östlichen Europa. Bd. 10. — München, 2002. — S. 173–209.
82. **Taal, K.** Sakslus ja eestlus Õpetatud Eesti Seltsis XX sajandi algul // Õpetatud Eesti Seltsi aastaraamat 1994–1999. — Tartu, 2002. — Lk. 7–28.
83. **Taal, K.** Õpetatud Eesti Selts Leo Meyeri ajal (1869–1899) // Õpetatud Eesti Seltsi aastaraamat 1994–1999. — Tartu, 2002. — Lk. 188–211.

84. **Tammeorg, R.** Elektrooniline euroinfo Tartu Ülikooli Raamatukogu eurodokumentatsioonikeskuse vahendusel // Trükiväljaandest digitaalse- ni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 : [konverentsi] 13.–14.10.2002 ette- kanded = From printed book to digital. Tartu University Library 200 : pro- ceedings [of the conference] 13.–14.10.2002. — Tartu, 2002. — Lk. 175– 182. — *Summary*: Electronic EU information mediated by the European Documentation Centre at Tartu University Library, p. 182–183.
85. **Tammeorg, R.** Elektrooniline euroinfo Tartu Ülikooli Raamatukogu eurodokumentatsioonikeskuse vahendusel [Online] // Trükiväljaan- dest digitaalseni. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 : [konverentsi] 13.–14.10.2002 ettekanded = From printed book to digital. Tartu Universi- ty Library 200 : proceedings [of the conference] 13.–14.10.2002. — Tartu, 2002. — *Summary*: Electronic EU information mediated by the European Documentatitition Centre at Tartu University Library. — Kätesaadav: http://www.utlib.ee/ekollekt/raamat/trykivaljaandest_digitaalseni/index.php?art=tammeorg
86. **Tankler, H.** Erikogud teadusasutustes ja seltsides // Seminar *Humani- taarsed teaduskogud* : (Eesti Teaduste Akadeemia seminari materjalid, 10.05.2002). — Tallinn, 2002. — Lk. 39–42.
87. **Танклер, Х.** Медицина XIX–начала XX столетия в Тартуском университете: русские и немецкие аспекты // Материалы международной научно-практической конференции. — Сумы, 2002. — С. 43–45.
88. **Tankler, H.** Tartu Ülikooli kasvandikud Saksamaa kõrgkoolide õppejõu- dudena // Ajalooline Ajakiri, 2002, nr. 1/2, lk. 207–218 : bibl. — *Sum- mary*: Graduates of Tartu University as lecturers in universities of Ger- many, p. 325–326.
89. **Tankler, H., Ermel, M.** Tagasivaade kahele aastasajale // Raamatukogu, 2002, nr. 4, lk. 7–11.
90. Hinrikus, T., Raal, A., **Tankler, H.** Farmaatsiateaduse kujunemine Eestis XIX sajandil // Eesti Arst, 2002, nr. 9, lk. 561.
91. Hinrikus, T., Raal, A., **Tankler, H.** Georg Dragendorff und seine Schü- ler — Magisterarbeiten von Pharmazeuten zwischen 1864 und 1894 an der Universität Tartu/Dorpat // Die Pharmazie, 2002, Bd. 56, S. 763–771.

92. Kruuv, K., Koik, A., **Tankler, H.** Eesti Geenivaramu projekt — uus võimalus Eesti—Saksa teaduskoostöös // Eesti Rada : Eesti Ühiskond Saksa Liitvabariigis häälekandja = Estnischer Weg : Estnische Volksgemeinschaft, 2002, nr. 1 (jaan.–veebr.), lk. 6.
93. Paabo, J., Raal, A., **Tankler, H.** Tartu ülikooli kasvandikud Eesti apteekides aastani 1940 // Eesti Arst, 2002, nr. 9, lk. 577.
94. Raal, A., Hinrikus, T., **Tankler, H.** Prof. G. Dragendorffi poolt Tartu Ülikoolis juhendatud magistritööd (1864–1894) // Eesti Rohuteadlane, 2002, nr. 2, lk. 19–25.
95. **Tankler, H.**, Hinrikus, T., Raal, A. Teaduslike kraadide kaitsmine farmaatsia alal Tartu ülikoolis XIX sajandil // Eesti Arst, 2002, nr. 9, lk. 590.
96. Raal, A., Hinrikus, T., Veski, P., **Tankler, H.** Farmaatsia instituut Tartu ülikooli struktuuriüksusena läbi aegade // Eesti Arst, 2002, nr. 9, lk. 582.
97. Lõvi-Kalnin, M., **Tankler, H.** Viktor Kalnin (1929–1992) // Viktor Kalnin : bibliograafia 1957–2000. — Tartu, 2002. — Lk. 11–27. — (Tekst eesti (lk. 11–15), inglise (lk. 16–21) ja vene k. (lk. 22–27)).
98. **Täpsi, T., Laumets, A.** Näitus raamatukogu 200. aastapäevaks // *Universitas Tartuensis*, 2002, 17. mai, nr. 19, lk. 4.
99. **Tering, A.** Vaatenurki Eesti- ja Liivimaa haritlaskonna kujunemisest 17. sajandil // Läänemere provintside arenguperspektiivid Rootsi suurriigis 16/17. sajandil. — Tartu: Eesti Ajalooarhiiv, 2002. — Lk. 27–79 : bibl., ill., tab. — *Zsfass.: Aspekte der Zusammensetzung der est- und livländischen Bildungsschicht im 17. Jahrhundert, S. 75–79.* (Eesti Ajalooarhiivi toimetised = *Acta et commentationes Archivi Historici Estoniae* ; 8(15)).
100. **Vene, I.** Pahustumine, ehk, Uusaja olemus. — Tartu: Ilmamaa, 2002. — 365 lk.
101. Uku Masing. Luule. III / [koost. E. Masing ja H. Runnel; märkmeid kogunud ja kirjutanud **I. Vene** jt.; kujund. ja illustr. E. Tihemets]. — Tartu: Ilmamaa, 2002. — 292 lk. : ill.
102. **Veromann, M.** Jaapanlase hingega puidutohter ja pillimees // Kodukolle, 2002, nr. 4, lk. 10–13 : ill.
103. **Veromann, M.** Lizetta kaks pesakonda: [pere lemmikloom valmistab ülalatsi] // Pere ja Kodu, 2002, nov., lk. 62–64.

104. **Veromann, M.** Minu, sinu, meie sõbrad // Pere ja Kodu, 2002, jaan., lk. 31–32.
105. **Veromann, M.**, Sinisalu, K. Vahel olen ainus, kes lapsest rõõmu tunneb // Kodukolle, 2002, nr. 5, lk. 30–33 : ill.
106. **Veromann, M.** Sinise ruudu lummuses // Kodukolle, 2002, nr. 2, lk. 20–21 : ill.
107. Viive Kasumets 70 // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 103 : fot. (Personaalia). — Allk.: Kolleegid-restauraatorid.
108. **Vorobjova, N.** Gdański vanaraamat Tartu Ülikooli Raamatukogus // Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 2001. — Tartu, 2002. — Lk. 151–161 : bibl., ill. (Uurimusi).

V. 2002. a. korraldatud arhiivifondid

Fond 138: Perlitz, Harald Gottfried (1889–1972⁴), füüsik, TÜ professor

Eesti Vabariigi esimestel kümnenditel Tartu Ülikoolis teoreetilise füüsika professorina töötanud Harald Perlitzi nimega on seotud röntgenstruktuuri uuringute algus Tartus.

Kõrghariduse füüsika alal omandas H. Perlitz Peterburi Ülikoolis, mille ta lõpetas 1912. aastal. Saanud võimaluse teadustööks ettevalmistumiseks, jäi ta veel mõneks ajaks seotuks sealse ülikooliga. Noore mehe plaanid katkestas aga Esimene maailmasõda. Esialgu teenis ta meteoroloogi ja gaasisõjatehnikuna Vene armees, seejärel läänerindel Briti armees. Sõja lõppedes jõudis H. Perlitz Briti koloneli auastmes keerukaid teid pidi tagasi kodumaale.

1921. a. valiti H. Perlitz Tartu Ülikooli teoreetilise füüsika dotsendi ja 1935. a. professori kohale. 1934. aastast juhatas H. Perlitz vastloodud teoreetilise ja tehnilise füüsika laboratooriumi. Koondanud enda ümber grupi noori füüsikuid (Endel Aruja, Villem Koern, Georg Mets, Albrecht Altma jt.), algas Tartus intensiivne metallide ja nende sulamite uurimine. Kõigist selle uurimisgrupi liikmetest said hiljem nimekad teadlased.

Õppe- ja teadustöö kõrval aitas Harald Perlitz innukalt kaasa EV Tartu Ülikooli väljaarendamisele. Ta oli matemaatika-loodusteaduskonna sekretär ja dekaan ning 1940. aastani ülikooli majandusprorektor.

⁴Eesti teatmeteosed toovad H. Perlitzi surma-aastana ekslikult 1973.

H. Perlitz viibis mitmes Euroopa riigis teaduskomandeeringutel. Oma viimaselt välisreisilt 1940. aastal ta NSV Liidu poolt okupeeritud ja annekteeritud Eestisse enam ei naasnud. H. Perlitz jäi koos abikaasaga Rootsi, olles seal esimesi Eesti pagulasi. Sõjaoludes oli esialgu raskusi erialase töö leidmisega, mida näitab ka tema arvukas kirjavahetus paljude maade ülikoolide ja teadusinstituutidega. 1943. aastal sai Perlitz teadusliku uurija koha Chalmersi Tehnikaülikoolis Göteborgis, kus ta töötas kuni 1945. aastani. Järgnevad aastad kuni pensioniea kätte jõudmiseni (1957) oli H. Perlitz ametis Stockholmi firmas *Lumalampa*. 1957. aastal jätkas H. Perlitz oma tegevust Ankara Ülikooli füüsikaprofessorina. Türgimaalt saabus ta tagasi Rootsi oma vanaduspuhkust pidama alles 1970. aasta alul 80-aastasena.

Kutsetöö kõrval võttis prof. Perlitz suure hoole ja innuga osa eestlaskonna tegevusest võõrsil. Kuni Ankarasse siirdumiseni oli ta Rootsi pagulaskonnas üks kesksemaid tegelasi, kuuludes paljudesse eestlasi ühendavatesse organisatsioonidesse. Koos Läti ja Leedu esindajate F. Balodise ja J. Scheyniusega pöördus ta juba 1943. a. maailma avalikkuse poole seoses Balti riikide okupeerimisega.

Harald Perlitz suri 4. juulil 1972 Stockholmis.

Prof. Perlitzi abikaasa Anna Perlitzi soovil andsid Eesti Teaduslik Selts Rootsis ja Balti Arhiiv (vahendaja Kaljo Käärrik) 1996. a. prof. Harald Perlitzi pagulasaastate tööd ning kirjavahetuse, mille hulgas on ka üksikuid varasemaid kirju, säilitamiseks üle Tartu Ülikooli Raamatukogule. Üle anti ka H. Perlitzi pronksbüst. Lugupidamisest tubli teadlase, sõjamehe ning poliitilise võitleja vastu tellisid H. Perlitzi sõbrad, kaasvõitlejad, kolleegid ja õpilased 1949. a. kujur Ernst Jõesaarelt tema büstskulptuuri. Hiljem valati kuju pronksi ning kingiti 1957. a. Perlitzile Eesti Komitee auliikmeks valimise puhul.

2002. aastal korrastatud isikuarhiivis on 167 säilikut aastatest 1924–1996. Nende hulgas on H. Perlitzi töömaterjale metallide ja nende sulamite kohta; Eesti ajalugu käsitlevaid, pagulaspoliitiliste ning mitmesuguste tähtpäevadega seotud ettekannete ja kõnede tekste; artikleid. Ulatusliku osa moodustab H. Perlitzi kirjavahetus kolleegide, õpilaste, sugulaste ja omastega. Eriti mahukas ja sisukas on kirjavahetus Endel Arujaga, oma kunagise uurimisgrupi liikmega, mis hõlmab aastaid 1940–1957, pagulaspõlve algusest kuni H. Perlitzi siirdumiseni Ankarasse.

Kirjavahetust ning muid H. Perlitzi tegevust Tartu Ülikooli teoreetilise ja tehnilise füüsika laboratooriumi juhatajana kajastavaid materjale leidub ka TÜ Füüsikaosakonna arhiivifondis (F 55, nim. 7).

H. Perlitzi isikuarhiivi korraldas lõplikult ja nimistu koostas Aili Bernotas.

Fond 148: Kadari, Helmut (1903–1976), õigusteadlane, Tartu ülikooli professor

Helmut Kadari (1937. aastani Kristal) astus Tartu Ülikooli õigusteaduskonda kohe pärast gümnaasiumi lõpetamist Tallinnas 1922. a. Ta lõpetas ülikooli 1926. a. *cum laude* ja oli pärast seda kuni 1931. aastani õigusteaduskonna juures teaduslik stipendiaat kriminaalõiguse alal. Neil aastail läbis ta sõjaväeteenistuse ja täiendas end Heidelbergi ning Viini ülikoolis ja Roomas. 1929. a. omandas H. Kadari Tartu Ülikoolis tööga *Kahevõitlus* magistrakraadi. 1931. aastast töötas H. Kadari Tartu Ülikoolis õppejõuna. 1933.–1935. a. täiendas H. Kadari end kriminaalõiguse alal Münchenis, Hamburgis, Viinis, Roomas, Prahlas, samuti Kreekas, kus ta külastas sealseid ülikoole ja raamatukogusid. 1936. a. sai temast professori kt. ja 1938 erakorraline professor. Sõja ajal katkenud tööd jätkas H. Kadari nõukogudeaegses ülikoolis kriminaalõiguse kateedri juhataja-professorina ning selle kõrval paari aastakümne vältel ka teaduskonna dekaanina.

Prof. H. Kadari tähtsamad teoreetilised uurimused ilmusid ennesõjaaegsetes *Tartu Ülikooli Toimetustes*. Sõjajärgsetel aastatel oli kriminaalõiguse õppejõudude teadustöö tagasihoidlik, seda pärssis intensiivne töö üleliiduliste õpikute tõlkimisel eesti keelde. H. Kadari algatusel ja aktiivsel osavõtul valmis siiski TRÜ esimene originaalõpik kriminaalõiguse üldosast.

Teadlasena on Helmut Kadari andnud hinnatava panuse kriminaalseadusandluse arendamisesse Eestis. Tema seisukohad kriminaalvastutuse aluste, kausaalsete, hädakaitse jt. küsimustes on leidnud tunnustust ka väljaspool Eestit.

Helmut Kadari suri pärast pikaajalist rasket haigust 29. novembril 1976. aastal.

H. Kadari arhiivipärandi andis Tartu Ülikooli Raamatukogule 1995. aastal üle tema lesk Marta Kadari. Mitte eriti mahukas arhiivifond (62 säilikut) sisaldab vähesel määral biograafilisi dokumente ja mõningaid üliõpilasaastate loengujm. konspekte, magistritöö *Kahevõitlus* koostamiseks kogutud materjale ja selle käsikirjavariante. Üllatuslikuks osaks arhiivipärandis on üle 200 H. Kadari teostatud pastelli, pliiatsijoonistuse ja visandi. Need pärinevad koolieast, mil kunstiannet ilmutav nooruk õppis neli aastat Tallinnas Ants Laikmaa ateljees. H. Kadari materjalide kõrval on ka tema pojale Tõnu Kadarile (1942–1985, lõpetas Tartu Ülikooli samuti juristina) kuulunud: elulookirjeldus, õpingute ning teenistuskäiguga seotud dokumendid; üliõpilastööd. On ka kirjutisi ja fotosid H. Kadari abikaasa õest, maailmamainega pedagoogikateadlasest Hilda Tabast.

Ülevaate koostas kursusetööna TÜ õigusteaduskonna üliõpilane Kristel Värä, isikuarhiivi korraldas lõplikult ja nimistu koostas Tatjana Šahhovskaja.

F 149: Kalnin, Viktor (1929–1992), meditsiiniajaloolane, Tartu Ülikooli dotsent

Pärast Võru Keskkooli lõpetamist 1948. a. asus Viktor Kalnin õppima Tartu Ülikooli arstiteaduskonda. Lõpetanud stuudiumi 1954. a. kiitusega, hakkas ta tööle hügieeni ja tervishoiuorganisatsiooni kateedris, kus jätkas elu lõpuni vanemõpetaja ja dotsendina. 1972. a. kaitses V. Kalnin väitekirja ja sai meditsiinikandidaadi teaduskraadi.

Viktor Kalnin luges meditsiiniajaloo, tervishoiuorganisatsiooni ja sotsiaalhügieeni kursusi ning koostas mitu metoodilist õppevahendit. Järjest enam süvenes V. Kalnini huvi meditsiiniajaloo vastu, mis kujunes tema peamiseks uurimisvaldkonnaks ja tõi talle tunnustuse Baltimaadel ning väljaspoolgi. Ta avaldas mitmetes väljaannetes regulaarselt artikleid arstiteaduse ajaloost. Teadusajaloolasena on ta käsitletud peaaegu kõiki meditsiini valdkondi, kuid kõige lähedasemad olid Tartu Ülikooli ajaloo seotud teemad: arstiteadlased ning eesti rahvusest arstid. Viktor Kalnini üheks viimaseks tööks jäi monograafia *Eesti arstiteaduse ajaloost*, mis ilmus postuumselt 1996. a. Osa sellest kirjutas ta juba raskelt haigena. V. Kalnini sulest on ilmunud kolm monograafiat, üle 300 teadusliku ja ligi 700 populaarteaduslikku artiklit. Doktoriväitekirja kaitsmine ilmunud teadustööde põhjal jäi teostamata eeskätt tervislikel põhjustel.

Viktor Kalnini arhiivipärandi andis TÜ Raamatukogule 1995. a. üle tema lesk Maie Lõvi-Kalnin. V. Kalnini isikuarhiivis on 385 säilikut. Olulise osa moodustavad tema loengute konseptid, tööde käsikirjad ning kogutud töömaterjalid. Eesti arstkonna ajaloo uurijatele on väärtuslikuks allikaks V. Kalnini kogutud andmestik, osalt koos fotodega, arstiteaduskonna õppejõudude kohta seni ilmunuta teatmeteose *Tartu Ülikooli õppejõud 1902–1975* jaoks.

Isikuarhiivi korraldas lõplikult ja nimistu koostas Tatjana Šahhovskaja.

Fond 151: Kaelas, Aleksander (1911, Karksi–1964, Stockholm), välis-Eesti õigusteadlane ja välismaal Eesti kohta selgitustööd teinud ajakirjanik

Aleksander Kaelas õppis Karksi-Nuia kõrgemas algkoolis ja seejärel Viljandi Maakonna Poeglaste Gümnaasiumis (1927–1931). Õppimise ajal kuulus ta mitmesse kultuuri-, karskus- ja spordiseltsi. Gümnaasiumi kolmanda klassi õpilaseks hakkas A. Kaelas tegema kaastööd ajalehele *Sakala* ning andis koos klassivendadega välja aasta enne gümnaasiumi lõpetamist õpilaste eneseharimise rühma aastapäevaalbumi.

1932. a. astus A. Kaelas Tartu Ülikooli õigusteaduskonda. Õpingute kõrvalt oli ta vabakutseline ajakirjanik *Sakala* ja *Vaba Maa* juures. Ta oli Eesti Sotsialistliku Tööliste Partei, Eesti Kirjanduse Seltsi, Akadeemilise Õigusteaduse Ühingu ja mitme teise poliitilise ning teadusseltsi liige. A. Kaelas kuulus EÜS Veljes-

tosse. Pärast õigusteaduskonna lõpetamist 1936. aastal õppis A. Kaelas lühemat aega ka majandusteaduskonnas.

Aleksander Kaelase peamiseks huviks olid sotsiaal- ja tööõigus, tööliste olukord, töökaitse ja sotsiaalkindlustus. Kuni emigreerumiseni töötas A. Kaelas Eesti Ametiühingute Keskliidus, tööinspeksioonides Tartus, Tallinnas jm. ning luges ka tööõigusealaseid loenguid Tartu Ülikoolis.

Pärast Baltikumi okupeerimist Nõukogude Liidu poolt emigreerus Aleksander Kaelas Soome kaudu Rootsi, kus temast kujunes üks pagulaseestlaste välja- ja tunnustatuid tegelasi. A. Kaelas aitas organiseerida Eesti Komiteed, Eesti Rahvusfondi, Eesti Rahvusnõukogu, Eesti Demokraatlikku Klubi ning oli ühel või teisel viisil neis kõigis tegev. A. Kaelas oli ka üks pressibülletääne väljaandva ühingu *Balt-Press* ja Eesti Sotsialistliku Ühingu asutajaid. A. Kaelas oli Eesti Teaduslik Selts Rootsis liige ning Eesti Teadusliku Instituudi tööõiguse õppejõud aastatel 1955–1961. Ta kuulus Eesti Juristide Ühingusse Rootsis, Stockholmi Eesti Algkooli Sõprade Seltsi, kirjastuse *Eesti Raamat* toimetusse ning Ida- ja Kesk-Euroopa Uniooni Stockholmis.

Aleksander Kaelase peamiseks tegevusalaks oli okupeeritud Eestile suunatud välisselgitustöö. Raadiojaamade *Vaba Euroopa* ja *Ameerika Hääl* kaastööliseks kirjutas ta 1951–1957 mitusada selleteemalist artiklit. Tema sulest ilmus ligi kaksikümmend ENSV-d käsitlevat raamatut ja brošüüri.

Aleksander Kaelase kirjutiste teemaring on lai: õigus ja majandus, sotsiaalolud, poliitika, kultuur jne. Tema liialdusteta, ulatuslikul statistilisel andmestikul ning faktide analüüsil põhinevad kergestiloetavas stiilis kirjutised on usaldustäratavad. A. Kaelase töid on avaldatud eesti, inglise, saksa, rootsi, soome, hispaania, hollandi ja norra keeles.

A. Kaelase arhiivipärandi andis 1995. a. Tartu Ülikooli Raamatukogule üle Eesti Teaduslik Selts Rootsis.

Isikuarhiivi (272 säilikut) olulisema osa moodustavad peamiselt ajakirjandusest kogutud ja süstematiseeritud materjalid Eesti jt. Baltimaade ning NSV Liidu lähiajaloo, poliitika, sotsiaalpoliitika, majanduse, kultuuri jm. valdkondadest ning nõukogude okupatsioonist ja selle tagajärgedest. Siin on mahukas kartoteek EKP, ELKNÜ, ENSV valitsuse, prokuratuuri, kõrgemate õppeasutuste, muuseumide, raamatukogude jt. juhtivtöötajate ning funktsionääride kohta. Vääruslikuks osaks on materjalid balti pagulaste ja väliseestlaste organisatsioonide tegevuse kohta Rootsis (Eesti Rahvusfond, Eesti Rahvusnõukogu, Eesti Komitee, Euroopa Liikumise Eesti Rahvuskomitee jt.). Eesti pagulaselu uurijatele on huvipakkuv A. Kaelase kirjavahetus väliseestlastega, mille ta ise oli paigutatud teema alla *Võitlev Eesti*. Kõik arhiivimaterjalid olid A. Kaelasel süstematiseeritud kaustadesse paigutatud, süsteemi püüti arhiivifondi korraldamisel säilitada.

A. Kaelase abikaasalt Lili Kaelaselt saadi 2001. aastal isikuarhiivile olulist täiendust: emigratsiooni algusaja päevaraamatud, A. Kaelase stipendiumifondi põhikiri ja kirjavahetus fondi asjus (1965.–1995. a.) jm. Koos A. Kaelase arhiivipärandiga saabus väike osa Lili Kaelase, ajaloolase-arheoloogi ja ühiskonnategelase, materjale: elulookirjeldus ja teadustööde bibliograafia, haridus- ning teenistuskäiku kajastavad dokumendid, kirjavahetus kodu-eeslastega, Lili Kaelase Muusikafondi stipendiumi materjalid (1991–2001).

Ülevaate koostas kursusetöona TÜ õigusteaduskonna üliõpilane Tiina Ostrat, isikuarhiivi korraldas lõplikult ja nimistu koostas Tatjana Šahhovskaja.

F 166: Eesti kooli õppekava toetav slaidikogu

Kogu loodi 1920.–1930. aastatel Tartu Linna Pedagoogilises Muuseumis. Muuseumi esmaülesandeks oligi õppevahendite kogu loomine ja laenutamine koolidele ning kultuuriasutustele, samuti kohapeal kasutamise võimaldamine. Õppe-materjale valmistati Eestis või muretseti välismaalt. Suurema osa neist moodustasid diapositiivid, mida 1933. aastaks oli juba 6000 ringis, mitu diapositiiviseeriat oli valmistamisel. Pildivalikud koostasid vastava ala spetsialistid, iga seeria juurde kuulus selgitav brošüür. Need seeriad olid koolides väga nõutud.

Analoogilisi diapositiivide seeriaid loodi ka Tallinna Linna Pedagoogilises Muuseumis. Eesti Pedagoogikamuuseumis Tallinnas on neid hoiul üsna arvukalt. Tartu Ülikooli Raamatukogu sai slaidikogu Tartu Linnavalitsuse haridusosakonnalt 1999. a.

Arhiveeritud kogu (F 166) sisaldab 2054 klaasslaidi (klaasdiapositiivi) 112 karbis. Arvatavasti on raamatukogusse jõudnud vaid kolmandik kunagisest kogumist. Slaidid süstematiseeriti arhiveerimisel 15 teema järgi, 16. jaotusse *Mitmesugust* paigutati vähesed ülejäänud. Kõige arvukamalt leidub slaide geograafiast (60 karpi, sh. 17 karpi Eesti kohta), vähemal määral on esindatud kosmoloogia, meteoroloogia, füüsika, inimese anatoomia, tervishoid, kehakultuur, kunst, kirjandus, kirja ja raamatu ajalugu, arheoloogia, religioon, muusika, käsitöö.

Slaide on mitmes formaadis vahemikus 5×5 cm–9,5×12 cm ning nad on tehniliselt heas seisukorras. Põhiosa slaididest oli paigutatud ühesugustesse puukarpidesse. Enamik on must-valged, ent üsna palju on ka kaunilt käsitsi koloreeritud slaide. Põhiliselt on tegemist reprodageeritud fotodest ja trükistest. Slaididele lisatud selgitavad brošüürid pole kahjuks säilinud. Siiski on karpides enamasti olemas slaidide nimekiri ning pealkirjastatud ümbris, mitmes karbis on ka pikemad selgitused diapositiividel kujutatute kohta. Nimekirjade järgi otsustades on osas karpides slaide puudu.

Ligi pooltel slaididel ei ole märgitud valmistamiskohta ega valmistajat. Olemasolevad andmed näitavad valmistajatena fotograafe ja fotoateljeesid Eestis, Saksamaal ja Ameerika Ühendriikides. Eesti fotograafidest on rohkesti tartlaste Voldemar Thomsoni, vähemal määral H. Muischneki, Eduard Sellekese ja Chr. Miidtra ning Nõmme fotograafi A. Volkovi tehtud slaide. Saksamaalt on esindatud Ed. Liesegang (Düsseldorf); *Verlag Dr. Franz Stoedtner* (Berliin); Th. Benzinger, *Lichtbilderverlag* (Stuttgart). Ameerika Ühendriikidest on esindatud Jonathan A. Rawson jun. ja *Scott Studios* (mõlemad New Yorgis).

Aastatel 2000–2001 kogu puhastati, süstematiseeriti ja kirjeldati elektronkataloogis ESTER. Esialgu tegelesid sellega Tartu Descartes'i Lütseumi 11. klassi õpilased Elina Jõgi ja Triin Irs, kellel valmis õpilastöö *1930. aastate Eesti kooli õppekava toetava slaidikomplekti uurimine ja kirjeldamine* (Tartu, 2001. 21 lk). Elektronkataloogi kirjade põhjal koostati slaidikogu inventarinimistu.

Kogu korraldas lõplikult ja nimistu koostas Sulo Lembinen.⁵

F 167: Knorring, Gustav von (1894, Tallinn–1989, Buchholz), parun, baltisakslane, Vene Keiserliku Ihukaardiväe ratsarügemendi ohvitser, Eesti Vabariigi sõjaväeprokurör

Gustav von Knorring sündis Tallinnas baltisaksa aadliperekonnas. 1906–1911 õppis ta Tallinna Rüütli- ja Toomkoolis. G. von Knorringi haridustee jätkus Keiserlikus Õigusteaduslikus Koolis Peterburis, mille ta lõpetas 1915. a. Samal ajal lõpetas ta ka Keiserliku Paažide Korpuse sõjaaegse kursuse. Esimesest maailmasõjast võttis G. von Knorring osa vabatahtlikuna, teenides hiljem ohvitserina ratsakaardiväe polgus.

Eesti Vabadussõjas võitles Gustav von Knorring leitnandina Balti pataljonis. Pärast sõja lõppu asus ta tööle juristina. 1920. a. oli G. v. Knorring Eesti Vabariigi sõjaringkonnakohtu kohtu-uurija, 1920–1937 sõjaväeprokuröri abi, alates 1937. a. sõjaväeprokurör. 1939. a. siirdus kolonel Gustav von Knorring baltisakslaste ümberasumise käigus Saksamaale. Pärast Teist maailmasõda töötas ta kohtunikuna Hamburgis. Elu lõpuni säilitas G. von Knorring sidemed emigreerunud vene aadel- ja ohvitserkonnaga ning kuulus nende ühendustesse.

Gustav von Knorringi sugulaste kätte Saksamaal jäänud vähesed arhiivimaterjalid andis 2001.–2002. a. TÜ Raamatukogule üle *prof. dr. Dietrich A. Loeber*, kes on kandnud tema mälestuse jäädvustamise eest hoolt ka muul viisil — 1994. a. korraldas ta Tartus G. v. Knorringi 100. sünniaastapäevale pühendatud konverentsi. Isikuarhiiv (21 säilikut) sisaldab mõningaid biograafilisi ja genealoogilisi materjale, mida on tema kohta kogunud Dietrich A. Loeber.

⁵Kasutatud kirjandus: Vellema, M. Tartu Linna Pedagoogiline Muuseum (Tema 10-aastase tegevuse puhul) // *Kasvatus*, 1933, nr. 2, lk. 71–75.

G. von Knorringist jäänud materjalid (üksikud kirjad, fotod jm.) kajastavad Keiserliku Paažide Korpuse endiste kasvandike ning Keiserliku Ihukaardiväe ratsarügemendi ohvitseride elu ja tegevust paguluses.

Isikuarhiivi korraldas lõplikult ja nimistu koostas Tatjana Šahhovskaja.

VI. Näitused

1. Raamatukogus koostatud näitused

1. Friedrich Puksoo preemia laureaadid (M. Ermel, R. Saukas)
2. Prof. Aleksander Elango 100 (M. Vanamb)
3. Akadeemik Karl Ernst v. Baer 200 (M. Burenkov, K. Jalas)
4. Prof. Juri Lotman 80 (T. Kuzovkina, T. Šahhovskaja)
5. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200 (L. Dubjeva, K. Jalas, A. Laumets, S. Madisson (projektijuht), K. Taal, M. Vanamb)
6. Prof. Evald Blumfeldt 100 (K. Taal)
7. Prof. Jaan Konks 100 (K. Taal)
8. *Rara bibliothecae*. Tartu Ülikooli Raamatukogu 200. aastapäevaks (M. Rand (projektijuht), käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna töötajad)
9. Lääne-Eruoopa graafika Tartu Ülikooli Raamatukogus (T. Nurk (külalisenä), K. Tammur)
10. Austria rariteete kirjas ja kunstis (T. Šahhovskaja, K. Tammur)
11. Prof. Leo Leesment 100 (M. Rand, K. Taal; väljapanek Pärnu Muuseumis)
12. TÜ Farmakoloogainstituut 200 (E. Kilomann, S. Prank)
13. *Elupuu ja hiiepuu*. Prof. Gustav Ränk 100 (S. Madisson)
14. 200 aastat germanistikat Tartu Ülikoolis. [Pühendatud prof. Felix Kibbermanni 100. sünniaastapäevale] (M. Burenkov, V. Seiler)
15. Ajakiri *Akadeemia* (A. Laumets)
16. Minevikku hoides (rändnäitus; E. Sarap jt. ennistuskeskuse töötajad)
17. 20 aastat vanamuusikat TÜ Raamatukogu fonoteegis

2. Külalisenäitused

1. 450 aastat *St. D. Olai* raamatukogu (Eesti Akadeemiline Raamatukogu)
2. EÜS Raimla 80 (EÜS Raimla)
3. Wilhelm Struve 150
4. Anne Franki lugu (Anne Franki Maja Amsterdamis ja Jaan Tõnissoni Instituut)
5. TÜ arstitudengite suvi välismaal. 2 (Eesti Arstiteaduse Üliõpilaste Selts)

3. Kunstinäitused

1. *Naine (sinine)*. Ilmar Kruusamäe aktimaalid
2. *Vaated*. Anne Kokkov, Riho Hütt
3. *Mida naerad koolijüts? Meelemürgid*. Tartu Kunstigümnaasiumi õpilastööd
4. Ülle Meisteri ja Maarja Vannas-Raidi raamatuillustratsioonid
5. Konrad Mäe Maalistuudio kevadnäitus
6. *Budapesti valgus ja varjud*. Róbert Hodosi fotod (Ungari Kultuuri Instituut)
7. Illustratsioonid *Don Quijote* teemal (Hispaania Kuningriigi Suursaatkond Eestis)
8. *Mari loodususu kombestik*. Fotonäitus (Mari Vabariigi Rahvusmuuseum)
9. Rooma keisrite ja nende perekonnaliikmete portreed kameedel, müntidel ja skulptuuris (TÜ Kunstimuuseum ja TÜ Geoloogiamuuseum)
10. *Teine pool*. Fotonäitus (Austria Vabariigi Suursaatkond Eestis)
11. Wiltrud Krämeri graafika (Tartu Saksa Kultuuri Instituut)
12. Ani Liffänderi vaibad (Soome)
13. *DALI*. Laura Kõivu Hiina-reisi lõuendid

14. Salme Allikheina energeetilised maalid
15. Nerva graafika
16. Gilles Philbert'i fotod (Prantsusmaa)
17. *Võõras linnas*. Toomas Liivamäe fotod
18. *Käed*. Tartu Eksliibriseklubi
19. *Reality*. TÜ maaliüliõpilaste rühmanäitus
20. *Juhuslikult*. TÜ maaliüliõpilaste rühmanäitus
21. *CITES-I*. Rahvusvahelise kaubanduse poolt ohustatud looma- ja taimeliigid
22. Anneli Säre pastellid 2000–2002
23. Urmas Miku mälestusnäitus
24. *Ajale jäädvustatud hetked*. Malev Toome fotod
25. Helmi Räime maalid
26. Aapo Pukki portreemaalid
27. *Inimeste vahel*. Sinan Cakmaki fotod
28. Maris Palgi maalid
29. *Sitsiilia protsessioon*. Fotonäitus
30. *See maagiline aeg*. Jõulunäitus

VII. Teaduslike organisatsioonide, korralduskogude, ajakirjade toimetuskolleegiumide liikmed

Bernotas, A. Akadeemiline Baltisaksa Kultuuri Selts Tartus (juhatuse liige)

Dubjeva, L. Akadeemiline Ajaloo Selts (revisjonikomisjoni liige)

Ermel, M. Õpetatud Eesti Selts, ajakirja *Raamatukogu* toimetuskolleegium, Kultuuriministeeriumi raamatukogutöötajate koolituse nõukogu (esimees), ERÜ koolitustoimkonna liige

Kümnik, M. Õpetatud Eesti Selts (revisjonikomisjoni liige)

Liivamägi, T. Avatud Ühiskonna Instituudi projekti *Electronic Information for Libraries* (eIFL) (töörühma liige), IFLA Ülikooli- jt. Teadusraamatukogude sektsiooni alaline komitee (*Standing Committee of Section of University Libraries and Other Research Libraries of IFLA*), Eesti Instituut (juhatuse liige), Eesti Kirjandusmuuseumi teadusnõukogu, Eesti Kirjanduse Selts (aseesimees), Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu ja teadusnõukogu liige

Meltsas, M. Avatud Ühiskonna Instituudi projekti eIFL Eesti koordinaator, Eesti Psühholoogide Liit

Rand, M. Akadeemiline Baltisaksa Kultuuri Selts Tartus, Akadeemilise Muinsuskaitse Seltsi TÜ vilistlasklubi

Seiler, V. Akadeemiline Baltisaksa Kultuuri Selts Tartus

Sepp, A. ERÜ bibliograafiatoimkonna liige, ELNET Konsortsiumi erilaadide töörühma ja tehnilise töörühma liige

Taal, K. Akadeemiline Ajaloo Selts, Õpetatud Eesti Selts (juhatuse liige)

Tammur, K. Akadeemiline Baltisaksa Kultuuri Selts Tartus

Tankler, H. *Baltische Historische Kommission* (Göttingen) (kirjavahetajaliige), *Eesti teaduse biograafiline leksikon* toimetuskolleegium, Teadusajaloo ja Teadusfilosoofia Ühenduse Balti komisjon, Teadusajaloo ja Teadusfilosoofia Eesti Ühendus (juhatuse liige)

Terling, A. *Baltische Historische Kommission* (Göttingen) (kirjavahetajaliige)

VIII. Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu liikmed

L. Dubjeva, O. Einasto, M. Ermel, V. Hiir, M.-N. Ilus, K. Jalas, K. Jentson, H. Kõrs, M. Kümnik, T. Liivamägi, E. Loorits, S. Madisson, M. Meltsas, K. Miil, Ü. Mölder, M. Pikkell, M. Poljakov, S. Prank, M. Rand, I. Smuškina, L. Šavrak, R. Tammeorg, M. Vanamb.

IX. Välislähetused, õppereisid

1. **Signe Bachmann**, Helsingi Ülikooli Raamatukogu, 10.–11. aprill
2. **Andres Didrik**, Tampere muusikaraamatukogud, 21.–27. juuli
3. **Maiga Davõdov**, Vammala vanaraamatupäevad (Soome), 27. juuni–1. juuli
4. **Olga Einasto**, St. Peterburgi turismiseminar, 1. oktoober
5. **Sirje Haas**, Helsingi Ülikooli Raamatukogu, 10.–11. aprill

6. **Kersti Jalas**, Venemaa Rahvusraamatukogu ja Venemaa Rahvusarhiiv, 29.–31. mai
7. **Anneli Jõgi**, Venemaa Rahvusraamatukogu ja Venemaa Rahvusarhiiv, 29.–31. mai
8. **Avo Kartul**, Tampere muusikaraamatukogud, 21.–27. juuli
9. **Avo Kartul**, rahvusvaheline konverents *Echolot 2002* Moskvas, 1.–4. november
10. **Kalju Kill Kask**, Groningeni Ülikool, 10.–17. juuni
11. **Tiina Kuusik**, Pennsylvania Ülikooli Raamatukogu, 4.–23. veebruar
12. **Lilia Külv**, Helsingi Ülikooli Raamatukogu, 10.–11. aprill
13. **Eha Lambing**, Helsingi Ülikooli Raamatukogu, 10.–11. aprill
14. **Sulo Lembinen**, SEPIA *workshop* Amsterdamis, 17.–23. oktoober
15. **Anne Lentsius**, LIBER-i kaardiraamatukoguhoidjate 13. rahvusvaheline konverents Helsingis, 3. september
16. **Toomas Liivamägi**, Alamsaksimaa Riigi- ja Göttingeni Ülikooli Raamatukogu, 6.–10. märts; Läti Rahvusraamatukogu, 27.–29. detsember
17. **Mari-Liis Lipstok**, NATO teabekeskuste seminar Kopenhagenis, 8.–17. juuli
18. **Maria Luštšik**, Põhjamaade 5. rahvusvaheline raamatukogudevahelise laenutuse konverents Reikjavíkis, 3.–5. oktoober; rahvusvaheline konverents LIBECOM-2002 Zvenigorodis, 11.–15. november
19. **Sirje Madisson**, Helsingi Ülikooli Raamatukogu, 10.–11. aprill
20. **Marika Meltsas**, Põhjamaade raamatukogukonsortsiumite nõupidamine Helsingis, 11. juuni; Avatud Ühiskonna Instituudi projekti eIFL õpikoda *Consortium Basics* Londonis, 15.–17. august; Euroopa Raamatukogukonsortsiumite Ühenduse E-ICOLC konverents Thessalonikis, 3.–5. oktoober; Avatud Ühiskonna Instituudi projekti eIFL Peaassamblee St. Peterburgis, 29. november–1. detsember
21. **Kärt Miil**, seminar *Training for Law Librarians* Budapestis, 14.–19. oktoober

22. **Küllli Moont**, Helsingi Ülikooli Raamatukogu, 10.–11. aprill
23. **Olli Nukk**, Helsingi Ülikooli Raamatukogu, 10.–11. aprill
24. **Kristina Pai**, LIBER-i aastakoosolek Grazis, 1.–8. juuli
25. **Sigrid Prank**, EAHIL-i seminar meditsiiniraamatukoguhoidjatele Kaunas, 21.–27. aprill
26. **Algo Rämmer**, Tartu Ülikooli aastapäeva konverents Läti Teaduste Akadeemias Riias, 6.–7. oktoober
27. **Ene Sarap**, Venemaa Rahvusraamatukogu ja Venemaa Rahvusarhiiv, 29.–31. mai; Vammala vanaraamatupäevad, 27. juuni–1. juuli; LIBER-i kaardiraamatukoguhoidjate 13. rahvusvaheline konverents Helsingis, 3. september; Soome Kirjanduse Seltsi raamatukogu, 14.–20. detsember
28. **Valentina Selge**, Venemaa Rahvusraamatukogu ja Venemaa Rahvusarhiiv, 29.–31. mai
29. **Anneli Sepp**, Tampere muusikaraamatukogud, 21.–24. juuli; IAML-i konverents Berkeleys, 4.–9. august
30. **Ilona Smuškina**, Saksamaa raamatukoguhoidjate 12. kongress Hannoveris, 5.–10. september
31. **Reet Sonn**, Soome Kirjanduse Seltsi raamatukogu, 14.–20. detsember
32. **Piret Zettur**, *Innovative Users Group*'i 10. aastakoosolek Houstonis, 27.–30. aprill
33. **Ehtel Taevere**, Pennsylvania Ülikooli Raamatukogu, 4.–23. veebruar
34. **Ruth Tammeorg**, Helsingi Ülikooli Raamatukogu eurodokumentatsiooni keskus, 6.–7. mai
35. **Hain Tankler**, rahvusvaheline teadusajaloo konverents Sumõ Ülikoolis (Ukraina), 13.–20. mai; rahvusvaheline teadusloo seminar Stockholmis Ülikoolis, 15.–17. september; Tartu Ülikooli aastapäeva konverents Läti Teaduste Akadeemias Riias, 6.–7. oktoober; Alexander Humboldti Ülikool Berliinis, 14. jaanuar–12. veebruar, 21. oktoober–20. november; rahvusvaheline informaatikakonverents *IST Event 2002* Kopenhagenis, 3.–6. november; TÜR-i projekti *Ajalooliste erikogude digiteerimine ja kättesaadavaks tegemine võrgukeskkonnas* kaitsmine EL-i 6. raamprogrammi projektide arutelul Luxembourgis, 11. november

36. **Tiina Tensing**, Venemaa Rahvusraamatukogu ja Venemaa Rahvusarhiiv, 29.–31. mai
37. **Helju Vaidla**, Helsingi Ülikooli Raamatukogu, 10.–11. aprill
38. **Margit Veromann**, Tampere muusikaraamatukogud, 21.–24. juuli.

X. Välislahetuste aruanded

Ameerikat avastamas

Tiina Kuusik

4.–23. veebruarini 2002 stažeerisin koos Ehtel Taeverega **Pennsylvania Ülikoolis** (Penn; Philadelphia, USA). Vahetusprogrammi Pennsylvania Ülikooli Raamatukoguga on 1999. aastast toetanud Melloni Fond (*A. W. Mellon Foundation*) ning juba mitmel meie raamatukogu töötajal on olnud võimalus seal ennast täiendada. Pennist on Tartus käinud käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna juhataja Michael Ryan.

Kokkuleppel raamatukoguga kestab vahetusprogramm vähemalt kolm nädalat, õpireisi kava koostatakse vastavalt külastaja ettepanekutele. Loomulikult on kõigi meie raamatukogu esindajate eesmärk olnud saada võimalikult palju kogemusi ja teavet oma tööülesannete paremaks täitmiseks ning uusi ideid TÜ Raamatukogu edendamiseks.

Pennsylvania Ülikool on üks prestiižikamaid Ameerika erakõrgkooli (viimaste reitingute järgi viiendal kohal), kus õppimine on väga kallis. Raamatukogu juhhib peadirektor koos seitsme valdkonna direktoriga. Peadirektor on ülikoolis prorektori staatuses. Vastutusvaldkondade direktorid moodustavad tegevjuhtkonna, kes tegelevad ka jooksvate probleemide lahendamise, kuid põhiline on siiski arendustegevus. Igapäevatöö korraldamisega tegelevad järgmise taseme juhid.

Penni raamatukogu moodustavad pearaamatukogu ja 15 haruraamatukogu. 01.06.2000–01.06.2002 eelarve oli ca 35 miljonit USD (ei sisalda hoonde hoolduskulusid). Lisaraha hankimine on arendusdirektori põhiülesanne, kes on ettevalmistuselt nn. *fundriser*. Raamatukogu umbes viiest miljonist teavikust on enamus avariiulitel. Raamatukogus on 35 500 nimetust perioodikaväljandeid (sh. 198 andmebaasi ja 4734 e-ajakirja). Penni raamatukogu külastab aastas umbes kaks miljonit lugejat, valdavalt üliõpilased ja ülikooli töötajad. Personali suurus: professionaalid (*librarian*) — 120 TTE⁶, tugipersonal (*support staff*) — 181,5 TTE. Raamatukogus töötab erinevatel ametikohtadel umbes

⁶TTE — täistööaja ekvivalent.

300 üliõpilast (*student assistant*; 99,7 TTE). Professionaali keskmine aastapalk on 47 054 USD.

Vastuvõtjate poolseks kuraatoriks raamatukogus oli personalidirektor Robert Eash (*Human Resources Manager*), kes vastavalt minu soovidele koostas külustusprogrammi. Minu peamiseks huviks oli personalitöö korraldamine (tööjõu planeerimine, värbamine, koolitamine, arendamine, töösoorituse hindamine jms.). Samuti olin ma huvitatud raamatukogu juhtimisest üldiselt: teenuste *marketing*'ist, avalikkussuhetest ning lisavahendite hankimisest ehk *fundraising*'ust. Õppereisi jooksul osalesin mitmel personalitööd puudutaval koosolekul, sealhulgas ühel töölevõtu intervjuul ja kahel ülikooli personaliosakonna koosolekul. Seega sain palju huvipakkuvat informatsiooni ametikohtade kujundamise (*job design*), personaliliigituse ja töösoorituse hindamise kohta. Töötajate ülesanded, seega ka vastutus ja õigused on väga selgelt määratletud ning töö sujub. Kõrvaltvaatajale tundus see olevat väga ladus ja tulemuslik. Tähelepanuväärne on, et eesmärkide saavutamiseks rakendatakse rohkesti meeskonnatööd. Et Penni raamatukogu kasutab väga palju üliõpilastööjõudu, siis sain kasulikke mõtteid selleks ka meil.

Kuna mul oli laiem huvi juhtimistegevuse vastu raamatukogus, siis kohusin kõigi direktorite (v.a. kogude direktor) ja paljude juhtivspetsialistidega. Põnevaimate vestlused olid arendus- ja välissuhete direktori Adam Corson-Finnertyga (*Director of Development and External Affairs*), kellelt sain nii mõnegi hea idee meil rakendamiseks, ning Joe Zuccaga, kes on teinud imetlusväärset tööd raamatukogu tegevust kajastava statistilise andmebaasi loomisel (kasutatav sisevõrgus).

Minu sealviibimise ajal toimus uuring, kuidas kasutajad on rahul teenuste kvaliteediga. Külastasime ka mitut haruraamatukogu.

Imetlusväärset:

- digitaalse raamatukogu arendamine (juba praegu vapustaval tasemel),
- uute tehnoloogiliste võimaluste kiire rakendamine: kodulehekülj andmebaasi põhiseks ja *browser* kui töökeskkond,
- elektrooniliste ajakirjade arhiveerimine,
- lugejatunnuste põhjal elektroonilistele ajakirjadele juurdepääsu lubamine ka võõra IP-numbriga arvutilt,
- selge infopoliitika: eri tüüpi andmed eraldi andmebaasides, iga teenuse jaoks oma server; iga arendusvaldkonna jaoks oma personal,

- kopeerimis- ja skaneerimisvõimaluste rohkus ja läbimõeldus,
- silmapaistvalt selge ja ladus töökorraldus (selge vastutus ja selged õigused),
- töö- ja infokoosolekute ratsionaalsus,
- igasuguste regulatsioonide rohkus (näiteks käsitleb personalitööd umbes 500 regulatsiooni),
- statistiliste andmete kogumise süsteemsus,
- eelarvele lisaraha hankimine (*fundraising*), sh. ainult sellel eesmärgil tegutsevad erinevad huvigrupid (sõbrad, prominentidest koosnev nõukogu jne.).

Hämmastav:

- andmebaaside dubleerimine,
- otsingu hõlbustamiseks elektrooniliste ajakirjade andmebaasidesse veel sihtgrupi (*community*) kohta oma märksõna lisamine,
- personalivärbamise pikk protseduur (2–6 kuud),
- koosolekute kultuur (söömine koosoleku ajal),
- infopunktide paljusus (*general information, reference services, circulation services, periodical services* — kõik teenindustsoonis, lisaks veel *guard* — meie mõistes administraatorid),
- ülevaate puudumine avakogus leiduvast.

SEPIA *workshop* fotokogude korraldamisest Amsterdamis 17.–23. okt. 2002

Sulo Lembinen

Workshop'i korraldas ECPA (*European Commission on Preservation and Access*) Euroopa Liidu rahastatava SEPIA projekti (*Safeguarding European Photographic Images for Access*) raames. ECPA on 1994. a. loodud iseseisev sihtasutus asukohaga Amsterdamis, mille eesmärk on, nagu nimestki ilmneb, edendada Euroopa raamatukogude ja arhiivide kogude säilitamist ja kättesaadavaks tegemist. Selleks levitab ECPA publikatsioone, korraldab konverentse, koosolekuid ja *workshop*'e ning arendab muud asjakohast tegevust.

ECPA-ga tekkisid TÜR-il kontaktid 1997. a., mil käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna juhataja Mare Rand osales nende korraldatud *workshop*'il Marburgis. Järgnevatel aastatel on meid pidevalt informeeritud ECPA tegevusest. Kõnesoleval *workshop*'il osalemine sai võimalikuks eelkõige tänu korraldajate lahkele kaasabile ja TÜR-i toetusele.

Osavõtjaid oli Rootsist, Suurbritanniast, Šveitsist, Saksamaalt, Hollandist, Venemaalt, Poolast jm.; lektorid olid Hollandist, USA-st ja Suurbritanniast. Ajakava oli tihe — kuue päeva jooksul käsitleti kõiki tähtsamaid fotokogude korraldamist puudutavaid teemasid:

- fotomaterjalid ja -tehnikad: fotograafiliste protsesside ja tehnikate ajalugu ja iseloomulikud tunnused, sealhulgas vanade fotograafiliste protsesside identifitseerimise praktikum,
- fotomaterjalide säilitamine: fotomaterjalide kahjustused, nende põhjused ja mehhanismid, vajalikud ettevaatusabinõud, säilitustingimused, säilitusümbrised, käsitsemine jm.,
- fotomaterjalide digiteerimine: digiteerimisprojekti planeerimine, materjalide valik, finantsküsimused, digiteerimise tehnilised küsimused, metaandmed jm.,
- tegutsemine katastroofi korral,
- *copyright*,
- fotomaterjalide kataloogimine.

Tutvumiskäik *Rijksmuseum*'i andis ülevaate sealsest tööst fotomaterjalidega. *Workshop*'i viimasel päeval toimunud grupitöö ülesandeks oli koostada digiteerimisprojekt etteantud tingimustel ja tutvustada seda.

Workshop andis nii uusi ideid kui ka kinnitas meie seniseid teadmisi ja praktikat, julgustades alustatud jätkama.

Toon näite ühest kättesaadavast võimalusest säilitusprobleemide lahendamisel. Külmkapi muretsemine selleks otstarbeks KHO hoidlasse on TÜR-is juba ammu kõne all olnud, pole aga seni teoks saanud. Tuleks aga hankida küll, sest Amsterdamiski soovitati fotode ja negatiivide pikaajalise säilitamise odavaima võimalusena kasutada tavalist toiduainete hoidmiseks mõeldud külmkappi (peab kindlasti olema jäävaba (*frost-free*)), kusjuures fotomaterjalid tuleb eelnevalt pakkida ja sellekski võib kasutada odavaimat võimalust — toiduainete

säilitamiseks mõeldud plastikkarpe või plastikaatkotte (polüetüleenist), vältimaks niiskuse kondenseerumist fotomaterjalide säilitusümbristele. Temperatuuri ja suhtelist õhuniiskust kapis tuleb sealjuures täpselt jälgida. Külmsäilituse üheks miinuseks on aga materjalide kasutamise keerukus: külmhoiult välja võetud materjalid vajavad aklimatiseerumisaega.

Hoiatusena toodi esile juhtum digiteerimise algusaegadest, kui see kõik oli veel uudne ning infotehnoloogia näis pakkuvat piiramatuid võimalusi: ühes asutuses visati pärast klaasnegatiivide kogu digiteerimist negatiivid ära, sest nende säilitamist ei peetud enam vajalikuks!

Konkreetsete näidetena esitleti kaht digiteerimisprojekti ning demonstreeriti vastavaid andmebaase. Mõni sõna ühest — projektist EVA (*European Visual Archive Project*), mis algas detsembris 1998 ja lõppes veebruaris 2001. EVA süsteemi laiendatakse ja arendatakse edasi ka pärast projekti tähtaja lõppu ning sellega võivad ühineda teisedki asutused. Kokku osales projektis kuus partnerit, sealhulgas kaks arhiivi — Antwerpeni Linnaarhiiv ja Londoni Linnaarhiiv (*London Metropolitan Archives*). Projekti alguses korraldasid mõlemad arhiivid oma fotokogude kasutajate seas küsitluse, millest selgus muuhulgas, et kasutajad olid eriti huvitatud hoonestatud keskkonna ajaloolistest fotodest. See määras fotode valiku EVA süsteemis esitlemiseks. (Võrdluseks olgu nimetatud, et TÜR-i fotokogu nii kodu- kui välismaiste kasutajate esmaseks huviobjektiks on portreed, mistõttu digiteerimist alustati nendest.) Digiteerida otsustati ainult must-valgeid paberfotosid. Fotosid digiteerisidki projekti raames nimetatud asutused, kumbki tegi 10 000 pildifaili ja igale pildile eraldi failina XML-formaadis kirjelduse. Mõlemad arhiivid saatsid nii pildifailid kui kirjeldused FTP teel EVA süsteemi serverisse, kus neil oli võimalik iseseisvalt andmeid lisada, muuta ja kustutada. Veebiandmebaasis vaatamiseks loodi väikese lahutusega failid, mille alla vasakule lisati *copyright*'i andmed. Kuna ükski olemasolev tesaurus ei sobinud fotodel kujutatute avamiseks rahuldavalt, loodi spetsiaalne EVA leksikon, mis sisaldab 6000 terminit hollandi, inglise ja saksa keeles. Paremate otsingutulemuste saavutamiseks loodi ingliskeelne "laiendusnimestik", kus on määratletud laiemad ja kitsamad mõisted. EVA projektist saab lähemalt lugeda ja andmebaasiga tutvuda aadressil www.eva-eu.org.

Kokkuvõtteks võib öelda, et *workshop* oli igati kasulik ja arendav, võimaldades täiendada teoreetilisi teadmisi ja praktilisi oskusi, saada ülevaate kolleegide tegevusest ja probleemidest ning vahetada kogemusi.

XI. Teenetemärgi laureaadid 2002. a.

1. **Kaja Noodla** (TÜR-i teenistuses 1949–1971) — raamatukogu väljatooja sõjajärgsest kaosest, mitme uue töösuuna rajaja (töö rariteetidega, Tartu Ülikooli bibliograafia, lugejauuringud), õpetaja ja suunaja
2. **Endel Valk-Falk** (TÜR-i teenistuses 1967–1973) — restaureerimisosakonna ja raamaturestauraatorite koolkonna rajaja, TÜR-i teenetemärgi kavandi autor
3. **Lea Trikkant** (TÜR-i teenistuses 1953–2001) — Tartu Ülikooli Raamatukogu väljaarendamise eest teadusraamatukoguna aastatel 1965–1977
4. **Tiina Nurk** (TÜR-i teenistuses 1972–1993) — raamatukogu kunstikogu teadusliku läbitöötamise ning tutvustamise eest
5. **Ene-Lille Jaanson** (TÜR-i teenistuses 1969–2001) — Tartu Ülikooli trükikodade ajaloo (1632–1818) uurimise ning nende toodangu bibliograafia koostamise eest
6. **Lia Urba** (TÜR-i teenistuses 1966. aastast) — raamatukogu kogude uude majja ületoomise strateegia ja paigutuspõhimõtete väljatöötamise ning kogude ületoomise korraldamise eest 1980.–1982. a.
7. **Helje Riives** (TÜR-i teenistuses 1965–1988) — raamatukogu kataloogisüsteemi arendamise eest 1965.–1988. a.
8. **Urve Tõnnov** (TÜR-i teenistuses 1964–2001) — uue hoone töökorralduse väljatöötamise ning raamatukogu arendustegevuse juhtimise eest 1977.–1988. a.
9. **Malle Ermel** (TÜR-i teenistuses 1974. aastast) — teenete eest raamatukogu arendamisel direktorina 1990.–1995. a.
10. **Peeter Olesk** (TÜR-i teenistuses 1995–1999) — teenete eest raamatukogu arendamisel direktorina 1995.–1999. a.
11. **Ingrid Saare** (TÜR-i teenistuses 1987–1996) — esimese toimiva raamatukogusüsteemi INGRID väljatöötamise ning rakendamise töögrupi juht 1994.–1996. a.
12. **Tullio Ilomets**, Tartu Ülikooli dotsent — missioonitundelise tegevuse eest ülikooli ajaloolise raamatuvara ja käsikirjapärandi säilimiseks

13. **Tõnis Lukas**, EV haridusminister 1999.–2002. a. — teadusraamatukogude arengule kaasaaitamise eest
14. **Jüri Sepp**, Tartu Ülikooli majandusteaduskonna dekaan, prof. — majanduskirjanduse kogu ning majandusraamatukogu arendamise eest
15. **Heino Mardiste**, Tartu Ülikooli dotsent — toetuse eest raamatukogu kaardikogu arendamisel ja tutvustamisel
16. **Endel Aruja**, Toronto Ülikooli Tartu Instituudi arhivaar, Tartu Ülikooli auliige — pikaajalise toetuse ning rohkete raamatuannetuste eest
17. **Alur Reinans**, Eesti Kultuuri Koondis Rootsis esimees — Rootsi eestlaste raamatuannetuste vahendamise eest
18. **Ago Ambre**, Eesti Majandushariduse Ameerika Fondi president — pikaajalise toetuse eest
19. **Gert von Pistohlkors**, Balti Ajalookomisjon (Göttingen) esimees, Tartu Ülikooli audoktor — pikaajalise toetuse eest
20. **Esko Häkli**, Helsingi Ülikooli Raamatukogu direktor — pikaajalise toetuse ning koostöö eest
21. **Elmar Mittler**, Alamsaksimaa Riigi- ja Göttingeni Ülikooli Raamatukogu direktor — pikaajalise toetuse ja koostöö eest
22. **Edmund Pollak** — Saksa Liitvabariigi Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Kõrgkoolirektorite Nõukogu abi vahendamise eest 1991.–1992. a.
23. **Richard Quandt**, Princetoni Ülikooli emeriitprofessor, Andrew W. Mellon Fondi esindaja — kaasaaitamise eest Eesti teadusraamatukogude infotehnoloogilisel arendamisel
24. **Paul H. Mosher**, Pennsylvania Ülikooli prorektor, raamatukogude direktor — toetuse ning koostöö eest
25. **Jürgen Heeg**, Saksa Liitvabariigi Sachsen-Anhalti Liidumaa Kultuuri- ja Haridusministeeriumi raamatukogunõunik — pikaajalise toetuse ja koostöö eest.

LIBER DATICUS

BIBLIOTHECAE UNIVERSITATIS TARTUENSIS 2002

- Ahun, T. — 1
Aidma, R. — 1
Altnurme, R. — 1
Annus, E. — 1
Arak, E. — 1
Aruja, E. — 118
Arumaa, P. — 25
Avramecs, B. — 1

Baronov, S. — 1
Belova, O. — 1
Beyer, J. — 14
Bowen, A. — 12
Bron, A. — 2
Bruns, T. — 1
Büttner, R. — 15

Classen, C. J. — 1

Demidov, S. — 1
Dmitrovskaja, M. A. — 2
Drews, D. — 1
Drews, J. — 8
Dulitšenko, A. — 11
Duzhy, I. D. — 1

Elango, A. — 1
Elder, A. — 5
Engelbrecht, J. — 5
Ennuste, Ü. — 5
Ermel, M. — 3
Ernits, M. — 1

Espenberg, A. — 1
Frolkis, D. E. — 1
Ganelin, R. — 1
Ginter, J. — 1
Haller, T. — 1

Hamalainen, P. K. — 1
Hanson, M. — 72
Hasse, M. — 2
Heinsoo, E. — 2
Hetzer, A. — 2
Hollberg, N. — 4
Horn, E. — 1
Hussar, P. — 1

Ingerpuu, N. — 1
Issakov, S. — 2
Iva, S. — 1

Jaani, A. — 2
Jagomägi, G. — 9
Jakobson, M. — 103
Jalas, K. — 9
Jankunas, A. — 1
Jegorov, B. F. — 1
Joost, U. — 1
Jõesaar, E. — 6
Jääts, I. — 1
Jürgenstein, J., pärandist — 140
Jürimäe, E. — 9
Jürimäe, T. — 5

- Kaalep, A. — 1
 Kaelas, A., pärandist — 40
 Kala, T. — 1
 Kalling, K. — 2
 Kalmann, H. — 2
 Kannel, E. — 1
 Kapsta, H. — 1
 Karling, S. — 1
 Kartul, A. — 1
 Kasemaa, K. — 4
 Kask, K. — 2
 Kilk, L. — 5
 Kisseljova, L. — 1
 Kitching, J. — 1
 Kivistik, M. — 5
 Kleinert, A. — 2
 Klöker, M. — 1
 Koshelev, A. — 1
 Kostabi, H. — 1
 Kotljakov, V. M. — 4
 Kreem, J. — 1
 Krikman, A. — 1
 Krinal, V. — 18
 Krivušina, E. — 1
 Krotova, L. N. — 1
 Krusten, R. — 1
 Kukk, K. — 3
 Kulmar, T. — 10
 Kureniit, A. — 2
 Kurs, O. — 3
 Kurvits, R. — 1
 Kuzovkina, T. — 1
 Kutti, A. — 6
 Kutti, H. — 12
 Kutti, K. — 1
 Kuusik, E. — 1
 Kuusk, A. — 1
 Kuusk, P. — 3
 Kõiv, R. — 1
 Kämmerer, Th. — 36
 Kylvik, M. — 2
 Laanemäe, R. — 1
 Laar, O. — 1
 Laasmägi, R. — 15
 Labotkin, R. — 22
 Lahti, R. (Helsingi) — 1
 Lauer, R. — 1
 Laugaste, E. — 105
 Lauk, E. — 115
 Laurits, A. — 3
 Leetma, H. — 2
 Lehtaru, J. — 2
 Lehtjärv, A. — 14
 Leiger, K. — 1
 Lepajõe, M. — 2
 Lepik, E. — 14
 Lepp, T. — 3
 Liivamägi, T. — 5
 Liljanto, K. — 9
 Lindemann, B. — 4
 Lindroos, R. T. — 13
 Link, E. — 4
 Loeber, D. A. — 10
 Loide, V. — 1
 Loit, U. — 2
 Loosme, I. — 20
 Lotman, M. — 1
 Luts, K. — 86
 Luts, M. — 1